

LUDWIG van BEETHOVEN

een bewogen leven boordevol muziek

door LODE POOLS

JULLIE WILLEN DIT WERK OPVOEREN?

Hoe geraken jullie aan tekstbrochures?

- Jullie vragen schriftelijk een losbladige tekstbrochure bij:
LODE POOLS, Kerkstraat 21, 3560 Lummen.
- Hiermee kopiëren jullie zelf het gewenste aantal exemplaren.

Of elektronisch

Jullie vragen de tekstbrochure aan op het mailadres
vtadigitaal @ gmail.com

TOELATING TOT OPVOERING?

Neem vooraf contact op met:de auteur

en met SABAM, Aarlenstraat 75-77, 1040 Brussel.

PERSONAGES:

	geboortjaar
LUDWIG VAN BEETHOVEN	1770
ALTER EGO, zijn geweten	
JOHANNA REISS, zijn schoonzus	1784
JOHANN VAN BEETHOVEN, zijn jongste broer	1776
STEPHAN VON BREUNING, Hofkriegsrat	1774
GIOVANNI MALFATTI, dokter	1775
THERESE MALFATTI, nichtje van Giovanni	1792
WAWRUCH, dokter	1772
NANNI, de dienstmeid	1758
FANNY GIANNATASIO DEL RIO	1790

DECOR

Een eenvoudige kamer, die tegelijk kan dienstdoen als leefkamer en als slaapkamer.

Beethoven is enorm slordig, en dit is aan deze kamer duidelijk te merken.

EERSTE TAFEREEL

VIJFDE SYMFONIE (Opus 67) - Adagio con brio

(Dromend staart Ludwig door het raam naar buiten.)

BREUNING- (Buiten) Ludwig?... Ludwig?... Ludwig van Beethoven?

(Ludwig kijkt nog altijd niet op, duidelijk is hij diep in gedachten verzonken. Voorzichtig komt Stephan von Breuning nu naar binnen.)

BREUNING- Jij bent er toch?

LUDWIG- Ah, Stephan!

BREUNING- Jij laat mij zomaar voor de deur staan?

LUDWIG- Ik wist niet, dat jij er was.

BREUNING- Man, ik heb daar een hele tijd naar jou staan roepen!

LUDWIG- Ik heb niets gehoord.

BREUNING- Jij bent toch niet doof? Ben jij klaar?

LUDWIG- Klaar?

BREUNING- Wij zouden nu samen gaan wandelen naar de Mülkerbastei.

LUDWIG- Hadden wij dit afgesproken? Dat ben ik dan helemaal vergeten.

BREUNING- En jij hoorde mij zo-even niet? Waar zit jij weer met je gedachten? Bezig aan een groot werk?

LUDWIG- Bezig ben ik altijd, maar ik heb het niet drukker dan anders.

BREUNING- Ongetwijfeld zit jij dan weer met je gedachten bij een of andere Weense schone! Welke is deze keer de gelukkige?... Ik mag het niet weten?

LUDWIG- Ik heb zware problemen, Stephan.

BREUNING- Met een van die vrouwen?

LUDWIG- Met mijzelf. Mijn gehoor is niet meer in orde.

BREUNING- Dat is het nooit geweest. Jou moeten wij altijd alles drie keer zeggen, voor jij ons hebt gehoord. Dat komt ervan, als je de hele tijd met je gedachten in hogere sferen verkeert.

LUDWIG- Ik ben heel ernstig. Ik hoor niet goed meer.

BREUNING- Niemand heeft zo'n perfecte oren als jij. Als jij met je muziek bezig bent, is het net of de hemel ons toeklinkt.

LUDWIG- Ik sukkel al maanden, eigenlijk al jaren.

BREUNING- En ik, je beste vriend, zou hiervan nooit iets hebben gemerkt?

LUDWIG- Heb jij dit echt nooit?

BREUNING- Maar neen!

LUDWIG- Ik durf het aan niemand verklappen.

BREUNING- Wat zegt je huisdokter ervan?

LUDWIG- Ook hem durf ik het niet vertellen. Ik ben bang voor een fatale diagnose.

BREUNING- Jij wil toch worden geholpen?

LUDWIG- Natuurlijk.

BREUNING- Vertel het hem dan. In de kortste keren ben jij dan van die ongemakjes verlost.

LUDWIG- Ongemakjes!

BREUNING- Jij kan de zaken altijd opblazen, Ludwig. De ene dag is het je maag, de andere je hoofd. En nu weer je oren.

LUDWIG- Vertel het alsjeblieft aan niemand verder. Ze zouden mij kunnen uitlachen.

BREUNING- (Lichtjes geamuseerd) Een muzikant die problemen heeft met zijn gehoor!

LUDWIG- Jij begint al!

BREUNING- Och, Ludwig? Met jou is er niets aan de hand.

LUDWIG- Mijn kwaal verergert met de dag!

BREUNING- Trek vlug wat bij aan, dan gaan wij wandelen.

LUDWIG- Ik kan nu niet.

BREUNING- Er bestaat geen beter middel, om je zorgen wat te vergeten!

LUDWIG- Ik heb dokter Malfatti ontboden.

BREUNING- In verband met je gehoor?

LUDWIG- Onder andere. Heb jij echt nooit iets gemerkt?

BREUNING- Natuurlijk niet, geloof mij! Af en toe moest ik eens iets herhalen, maar dat was omdat jij zat te worstelen met je muziek.

(Plots horen wij buiten nogal wat gestommel en geruzie. Nanni, de oude huishoudster, komt binnnen. Zij probeert Johanna Reiss buiten te houden, maar deze laatste laat zich niet doen.)

NANNI- Mijnheer, de vrouw van je onlangs overleden broer wil per se naar binnen komen!

LUDWIG- Ik heb je de opdracht gegeven, haar hier buiten te houden!

NANNI- Dat heb ik geprobeerd, maar aan sommige slagschepen is er geen houden aan.

JOHANNA- Ik moet je dringend spreken!

LUDWIG- Ik heb bezoek! En daarbij...

BREUNING- Ik stap wel op, Ludwig.

LUDWIG- Toch niet voor haar?

BREUNING- Jammer, dat ik die wandeling in mijn eentje moet maken.

LUDWIG- Mij spijt het ook, Stephan.

BREUNING- Tot morgen wellicht.

LUDWIG- Jij bent altijd welkom.

(Stephan von Breuning vertrekt.)

LUDWIG- Wat kom jij hier doen?

JOHANNA- Dat moet jij nog vragen!

LUDWIG- (Plots uitvliegend tegen Nanni) Maak dat jij hier weg bent!

NANNI- Ik dacht, dat ik je misschien een handje moest toesteken, om mevrouw hier...

LUDWIG- Eruit!

(Niet erg onder de indruk verlaat Nanni de kamer.)

JOHANNA- Vlak na de dood van mijn man werd ik door het Landrecht aangesteld als voogdes over mijn eigen zoontje.

LUDWIG- Dat heb ik vernomen.

JOHANNA- En nu verneem ik, dat iemand probeert hier nog vlug een stokje voor te steken!

LUDWIG- Met recht en reden!

JOHANNA- Van datzelfde Landrecht ontvang ik een brief. Hierin word ik gedagvaard in verband met dat voogdijschap. Naar het schijnt, heb ik deze dagvaarding aan jou te danken?

LUDWIG- Dat klopt!

JOHANNA- Jij probeert mij dit voogdijschap te ontnemen?

LUDWIG- Mijn overleden broer wou dit zo!

JOHANNA- Jouw broer wou, dat Karltje bij mij bleef!

LUDWIG- Bij mij! Aanvankelijk had hij zijn testament in die zin opgesteld! Jij hebt een stervende zo onder druk gezet, dat hij in laatste instantie zijn testament naar jouw zin heeft veranderd!

JOHANNA- Mijn zin? Een voogdijschap, dat ik met iemand als jij moet delen?

LUDWIG- Als jij mijn stervende broer met rust had gelaten, waren er nu geen problemen!

JOHANNA- Niet voor jou, maar wel voor mij! Waar zie je zoiets nog? Een broer van een overledene, die zijn schoonzus haar eigen kind probeert af te nemen?

LUDWIG- Waar kom je nog zo'n onwaardige moeder tegen?

JOHANNA- Ben jij beter dan ik?

LUDWIG- In ieder geval gedraag ik mij heel wat deftiger!

JOHANNA- Schijnheiliger!

LUDWIG- Kort na de dood van je man was jij tot drie uur in de nacht op het bal van de Artiesten! Jij had daar niets te stellen!

JOHANNA- En dan?

LUDWIG- Jij legde daar heel wat meer bloot dan alleen maar je karakter!

JOHANNA- Heb jij dit gezien?

LUDWIG- Gelukkig niet! Maar ik heb er wel van gehoord! Een pure schande! Jij was er te koop - voor iedereen - voor twintig florijnen!

JOHANNA- Wie heeft jou zoiets verteld?

- LUDWIG- Hiervan heb ik meerdere, betrouwbare getuigen!
- JOHANNA- Hebben zij die nacht ook twintig florijnen in mij geïnvesteerd?
- LUDWIG- Slet!
- JOHANNA- Ik ben veertien jaar jonger dan jij! Maar ik loop geen pubers meer na, zoals jij doet!
- LUDWIG- Jij zoekt jouw soort in het wereldje van de getrouwde huisvaders! Een echte schande voor heel onze familie!
- JOHANNA- Ga jij dit ter sprake brengen voor het Landrecht?
- LUDWIG- Ik kan niet anders! Een vrouw als jij past niet in de opvoeding van een kind!
- JOHANNA- Bij afwezigheid van de vader is de moeder de enige, die hiervoor in aanmerking komt! Je eigen broer heeft dit ten andere zo gewild!
- LUDWIG- Leugens!
- JOHANNA- In zijn testament staat zwart op wit, dat hij niet wil dat zijn zoontje gescheiden wordt van zijn moeder!
- LUDWIG- Jij hebt hem verplicht, dit erbij te schrijven!
- JOHANNA- Hij wist maar al te best, wie van ons beiden voor deze taak het meest geschikt is!
- LUDWIG- Een slet!
- JOHANNA- Een bezorgde moeder! En dan is er nog iets! Van verscheidene kanten verneem ik, dat jij mij beschuldigt mijn man te hebben vergiftigd.
- LUDWIG- Het is de waarheid!
- JOHANNA- Pas op met deze beschuldiging! Al bijna drie jaar leed jouw broer aan toring. Al die tijd heb ik hem verzorgd zo goed ik kon! Dag en nacht heb ik hem bijgestaan! Bedank jij mij nu op deze manier?
- LUDWIG- "Ik" heb gezorgd voor mijn broer... én voor jou! Ik heb jullie geld bezorgd voor de dokters en de apotheker! Zelfs voor jouw levensonderhoud en dat van je zoontje heb ik grotendeels ingestaan!
- JOHANNA- Van je muziekuitgever Steiner heb jij 1.500 florijnen geleend. Niet om ons te helpen, maar om je broer om te kopen zijn testament te veranderen in jouw voordeel!
- LUDWIG- Leugens!

- JOHANNA- Hiervan bestaan er schriftelijke bewijzen! Gelukkig zag je broer nog net op tijd in, dat hij een domheid had begaan! Gelukkig heeft hij zijn testament de dag voor zijn dood nog kunnen veranderen! Nu ben ik de wettelijke voogdes van mijn zoon!
- LUDWIG- Binnenkort pas valt hierover de definitieve beslissing!
- JOHANNA- Het Landrecht heeft mij al benoemd!
- LUDWIG- Jou niet alleen!
- JOHANNA- Jij bent maar toeziende!
- LUDWIG- Wacht maar! Na het proces heb jij minder kapsones!
- JOHANNA- Begin al maar te denken aan je verdediging! Ik laat Steiner oproepen als getuige van jouw omkoperij!
- LUDWIG- Probeer jij andermaal de eer van onze familie te besmeuren?
- JOHANNA- Mijn reputatie heb jij al helemaal naar de vaantjes geholpen!
- LUDWIG- Dit heb jij zelf gedaan!
- JOHANNA- Nu is het mijn beurt! Ook van jouw "goede" naam schiet er straks niet veel meer over! Tot op het proces!
- LUDWIG- Ik krijg je wel klein! Heks!
- (Johanna vertrekt met opgeheven hoofd. Van woede werpt Ludwig met het eerste wat hij in handen kan krijgen. Rustig verschijnt Nanni.)
- NANNI- Amaai! Die kan het nogal gezegd krijgen.
- LUDWIG- Heb jij weer aan de deur staan luisteren?
- NANNI- Dat was niet nodig. De halve straat heeft jullie hier bezig gehoord.
- LUDWIG- Maak dat jij uit mijn ogen bent!
- NANNI- Ik kom even vragen, wat ik voor het avondeten in huis moet halen.
- LUDWIG- Trek daarmee je plan! Alles wat jij klaarmaakt, smaakt toch eender.
- NANNI- (Terzijde) Dat is dan lijk jouw muziek. Dat is ook iedere keer hetzelfde gejangel.
- (Nanni bukt zich nogal moeilijk, om wat ordeloze papieren van de grond op te rapen.)

LUDWIG- (Vlug) Wat ben jij van plan?

NANNI- Die rommel hier wat opruimen.

LUDWIG- Rommel? Dat is de autograaf van mijn Sonate nummer 27! Ik draag die op aan graaf Lichnowsky!

NANNI- Ik dacht, dat die bazaar van de tafel was gewaaid.

LUDWIG- Die "bazaar" heb ik daar speciaal gesorteerd, klaar om te worden gebundeld.

NANNI- Wacht hiermee niet te lang. Anders gaat er misschien iemand met zijn vuile voeten opstaan.

LUDWIG- Maak dat jij de deur uit bent!

NANNI- Ik blijf niet lang weg,... tenzij ik onderweg iemand tegenkom. Tot zo dadelijk.

(Nanni vertrekt.)

LUDWIG- Dom zijn is geen ramp voor de persoon in kwestie, maar wel voor wie er dagelijks moet mee omgaan.

(Nanni komt nog heel even terug, om dokter Malfatti binnen te laten.)

NANNI- Goed volk!

(Meteen verdwijnt zij nu.)

LUDWIG- Dokter Malfatti!

MALFATTI- Mijnheer van Beethoven! Jij hebt mij laten ontbieden?

LUDWIG- Inderdaad.

MALFATTI- Jij hebt toch niets speciaals aan de hand?

LUDWIG- Ik weet niet...

MALFATTI- Vertel.

LUDWIG- ... De laatste dagen ben ik precies wat kortademig en nogal vlug vermoeid.

MALFATTI- Kortademig.

(Hij voelt de pols van Ludwig.)

MALFATTI- Voel jij ergens pijn? Op de longen of zo?

LUDWIG- Niet speciaal.

MALFATTI- Heb jij nogal wat slijmafscheidingen?

LUDWIG- Toch meer dan anders.

MALFATTI- Een ontsteking van de slijmvliezen. Je polsslag is ook wat aan de hoge kant.

(Hij voelt het voorhoofd van Ludwig.)

MALFATTI- Kan jij normaal eten?

LUDWIG- Een nogal branderig gevoel in de maag heb ik vaker.

MALFATTI- Maar dit is momenteel niet verergerd?

LUDWIG- Neen.

MALFATTI- Jij hebt ook wat koorts. Jij hebt je de laatste tijd misschien wat overwerkt?

LUDWIG- Druk is het hier altijd.

MALFATTI- Een speciale opdracht?

LUDWIG- Och, dokter! Er komt maar geen einde aan. Hier! Allemaal bestellingen! Een ouverture, een adagio, een pianotrio, twee cellosonates, een strijkkwartet...

MALFATTI- En dan al die concerten!

LUDWIG- Als ik niet oppas, ben ik aan de lopende band aan het concerten.

MALFATTI- Wellicht sukkel jij met een lichte verkoudheid. Bovendien lijkt jij wat overwerkt. Ik ga je in ieder geval wat voorschrijven tegen die ontsteking.

LUDWIG- ... En dan is er nog iets, dokter. Al geruime tijd heb ik last met mijn gehoor.

MALFATTI- Al geruime tijd?

LUDWIG- Al een aantal maanden.

MALFATTI- En daarmee kom jij nu pas voor de dag? Wat scheelt er precies?

(Malfatti controleert de oren van Ludwig.)

LUDWIG- Ik hoor niet meer zo goed.

MALFATTI- Jij gebruikt je oren meer dan wie ook. Wat stel jij vast?

LUDWIG- De scherpe tonen hoor ik minder, en ook de hoge.

MALFATTI- Gaat dit soms gepaard met wat geruis?

LUDWIG- Aanvankelijk wel, nu is het al meer als het gesuis van de wind.

MALFATTI- In de beide oren?

- LUDWIG- Aanvankelijk alleen in het linker, maar de laatste maanden ook in het rechter.
- MALFATTI- Met je gehoor moet je heel voorzichtig zijn. Kom morgenmiddag eens langs in mijn kabinet. Dan ga ik je oren eens grondig onderzoeken. Nadien ga jij ze een aantal dagen insmeren met amandelolie.
- LUDWIG- Hoe laat verwacht jij mij?
- MALFATTI- Te veertien uur?
- LUDWIG- Kan het wat later? Dit is juist mijn tijdstip van middagmalen.
- MALFATTI- Jij hanteert een vast uurrooster?
- LUDWIG- Voor mij is dit de enige manier, om door mijn werk te geraken, dokter.
- MALFATTI- Vijftien uur dan?
- LUDWIG- Dit lijkt mij geen probleem.
- MALFATTI- (Glimlachend) Meestal past de patiënt zich aan aan de dokter. Nu iets heel anders, mijnheer van Beethoven. Ik heb een nichtje Thérèse, de dochter van mijn oudere broer. Muzikaal is zij erg begaafd.
- LUDWIG- Ik hoor je al komen.
- MALFATTI- Zij zou graag piano studeren, en niet bij de eerste de beste.
- LUDWIG- Wenen telt enkele goede leermeesters. Ik wil er haar gerust een aanbevelen.
- MALFATTI- Zij is erg ambitieus, zij wil de allerbeste. Ludwig van Beethoven!
- LUDWIG- Zo-even heb jij zelf vastgesteld, dat ik overwerkt ben. En nu ga "jij" mij nog wat bij op de nek duwen?
- MALFATTI- Het gaat maar om een paar uurtjes per week.
- LUDWIG- Voor mij zijn al die lessen erg tijdrovend, dokter. In plaats van er nog bij aan te nemen, probeer ik volop af te bouwen. Componeren en musiceren zijn momenteel mijn meest geliefde bezigheden.
- MALFATTI- Mijn nichtje is er zo op gebrand, mijnheer van Beethoven.
- LUDWIG- Mijn gehoor baart mij al zoveel zorgen! En dan nog al die valse noten!
- MALFATTI- Misschien bezorgt juist zij je wat hemelse klanken.

LUDWIG- Ik betwijfel dit ten zeerste.

MALFATTI- Zij wacht buiten in mijn koets. Mag ik haar even binnenroepen?

LUDWIG- Verloren moeite, dokter.

MALFATTI- En toch doe ik het! Een ogenblik.

(Terwijl dokter Malfatti aanstalten maakt om naar buiten te gaan, verschijnt Johann van Beethoven.)

JOHANN- Ludwig!

LUDWIG- Broer Johann! Jij brengt mij toch niet te veel werk bij?

JOHANN- Deze keer niet.

LUDWIG- Gelukkig!

JOHANN- Wees blij, dat ik de laatste weken nogal wat heb binnengebracht aan bestellingen. De verkoop van je werken zou de eerstvolgende maanden en jaren wel eens erg kunnen verslechteren.

LUDWIG- De muziekliefhebbers houden toch van mijn werken!

JOHANN- Ja. Maar naar ik daarstraks op de bank heb vernomen, is er een serieuze inflatie op komst!

LUDWIG- Inflatie?

JOHANN- Een "kapitalist" als jij zou dit woord moeten begrijpen. Binnenkort gaat ons geld erg in waarde dalen.

LUDWIG- Waarvoor is dit goed?

JOHANN- Nergens voor. Maar met al die oorlogen tegen Napoleon heeft onze regering veel te veel ongedekt geld laten drukken. Over dit en een jaar is ons geld misschien nog de helft waard van nu. Een biljet van twee florijnen is dan nog maar één florijn waard.

LUDWIG- Staat daar dan een 1 op?

JOHANN- Er blijft een 2 op staan. Maar je kan er veel minder mee kopen. Om evenveel te verdienen als nu, zal jij volgend jaar eens zo hard moeten werken.

LUDWIG- Maar goed, dat ik een vast inkomen heb van mijn drie beschermheren.

JOHANN- Ook dat is dan nog maar de helft waard. Je jaargeld van 4.000 florijnen is er dan nog 2.000 waard.

LUDWIG- Hiervan kan ik niet leven!

- JOHANN- Jij zal dan veel harder moeten werken! Of ervoor zorgen, dat die geldschieters met heel wat meer over de brug komen.
- LUDWIG- Destijds heb ik al zoveel moeite gehad, om aan een behoorlijk contract te geraken! Zonder de hulp van mevrouw Erdödy was ik er nooit in geslaagd!
- JOHANN- Dan moet jij die mevrouw Erdödy nog maar eens in haar knieën gaan knijpen.
- LUDWIG- Kan het wat deftiger?
- JOHANN- Als jij het goedvindt, ga ik die rijkelui wel even een bezoekje brengen.
- LUDWIG- Waarom?
- JOHANN- Om hen te wijzen op hun verplichtingen tegenover jouw genie.
- LUDWIG- Jij blijft daar buiten!
- JOHANN- Stel dat mevrouw Erdödy weigert je te helpen. Dan ga jij binnenkort meer dan één bord spaghetti minder moeten eten.
- LUDWIG- Jij kent geen enkele van die hoge heren!
- JOHANN- Als jouw secretaris en vertegenwoordiger zou ik hen zeer goed moeten kennen. Tenslotte zorg ik voor jouw inkomsten.
- LUDWIG6 Aartshertog Rudolf geef ik bijna dagelijks les. Bij hem blijf jij alleszins weg! Desnoods kan jij prins Lobkowitz een bezoekje brengen.
- JOHANN- Hoeveel betaalt hij je jaarlijks?
- LUDWIG- 700 florijnen.
- JOHANN- Voor een prins is dit maar een peulschil. Laten wij voor alle zekerheid vermenigvuldigen met twee en een half, dan betaalt hij binnenkort... 1.750 florijnen.
- LUDWIG- Zoveel ga jij van hem nooit vastkrijgen. Hij is nu al zo'n slecht betaler.
- JOHANN- En nummer drie?
- LUDWIG- Prins Kinsky? Hij heeft een eigen huisorkest. Hij rekent op mijn composities, om zijn gasten te onderhouden.
- JOHANN- Zoiets moet ruimschoots worden gehonoreerd! Nu betaalt hij jaarlijks...?
- LUDWIG- 1.800 florijnen.

- JOHANN- Vermenigvuldigd met twee en een half! Dan wordt dat 4.500 florijnen.
- LUDWIG- En als hij weigert?
- JOHANN- Waarvoor betalen die drie jou eigenlijk?
- LUDWIG- Om te verhinderen, dat ik Wenen verlaat. Zijzelf hebben dit contract opgesteld, toen ik op het punt stond kapelmeester te worden in Kassel.
- JOHANN- Dan dreigen wij met jouw vertrek uit Wenen! Vandaag nog breng ik hun een bezoek. En morgenvroeg heb jij hun antwoord, broer.
- LUDWIG- Ik weet niet, of wij hier verstandig aan doen. Wachten wij niet beter tot...
- JOHANN- Mij moet jij niet leren zakendoen, broer. Slaap op je beide oren, je nieuwe jaargeld komt dik in orde!
- (Dokter Malfatti verschijnt samen met zijn nichtje Thérèse.)
- LUDWIG- Wil jij ons nu alleen laten?
- JOHANN- Ik ga meteen aan de slag! Een van de volgende dagen hoor jij van mij!
- (Johann staat op het punt, de kamer te verlaten.)
- JOHANN- Apropos! Als jijzelf nog contracten afsluit, denk eraan dat jij voortaan minstens het dubbele moet vragen.
- (Johann vertrekt. Ludwig kan zijn ogen nog moeilijk van Thérèse afhouden.)
- MALFATTI- Stel je maar even voor aan mijnheer van Beethoven.
- THERESE- Thérèse Malfatti.
- MALFATTI- Zij is zeventien jaar.
- THERESE- Zeventien en een half.
- MALFATTI- De ideale leeftijd om ernstige muziekstudies aan te vatten, niet waar mijnheer van Beethoven?
- LUDWIG- Op die leeftijd had ik al meer dan twintig werken gecomponeerd.
- MALFATTI- Daarom ben jij ook de maestro!
- THERESE- Ik wil alleen maar vlot leren pianospelen.
- LUDWIG- Piano speel je niet vlot, maar doorleefd en gedreven.

MALFATTI- Over je honorarium hoef jij je geen zorgen te maken, haar vader is een welgesteld industrieel. Van een inkomen als het zijne kunnen wij alleen maar dromen.

THERESE- Ook aan mijn inzet hoef jij niet te twijfelen. Wat jij van mij vraagt, probeer ik te doen.

MALFATTI- Wil jij - ondanks je drukke bezigheden - er nog eentje bij nemen?

LUDWIG

THERESE- Morgenvroeg tien uur dertig, hier aan deze piano!

(Ludwig neemt plaats achter de piano. Thérèse vriendelijk in de ogen kijkend, toont hij haar zijn virtuositeit. Thérèse lijkt meteen gecharmeerd.)

PIANOSONATE nummer 16 (Opus 31 nr 1) - adagio grazioso

TWEEDE TAFEREEL

(Iedereen die in gesprek is met Ludwig articuleert voortaan duidelijker en spreekt luider.)

BREUNING- Ik heb mij nog eens gewaagd aan een gedicht, Ludwig. "Als die Geliebte sich trennen wollte." En nu hoor jij mij al komen?

LUDWIG- Jij wil, dat ik hiervoor de muziek componeer?

BREUNING- Inderdaad.

LUDWIG- Wanneer heb jij die graag?

BREUNING- Hierbij is er helemaal geen haast. Hoewel...

LUDWIG- Hoewel?

BREUNING- Volgende maand trouwt er een nichtje van mij...

LUDWIG- En bij die gelegenheid had jij dit lied graag gezongen?

BREUNING- Dat klopt.

LUDWIG- Dan is er eigenlijk wel haast bij. Jij hebt nog een stapeltje papieren in de hand?

BREUNING- Ja, maar dat kan wachten. Ik heb mijn tekst van de opera "Leonore" nog eens herlezen. Ik vind die niet meer goed. Daarom heb ik hem hier en daar wat herschreven.

LUDWIG- En dan?

BREUNING- Nu klopt de muziek niet meer helemaal.

LUDWIG- Mijn muziek klinkt perfect, Stephan. Ik ben niet van plan, hier nog iets aan te veranderen.

BREUNING- Een betere tekst komt toch de hele voorstelling ten goede.

LUDWIG- Eerst heb ik muziek gecomponeerd voor de oorspronkelijke tekst van Sonnleithner, nadien voor jouw versie. En nu ben jij er weer met een nieuwe tekst! Besef jij wel, wat die eerste twee versies mij al aan tijd hebben gekost? Besef jij wel, hoeveel tijd ik al in zo'n lied steek?

BREUNING- Ik ga je hier natuurlijk eerlijk voor vergoeden.

LUDWIG- Voor een vriendendienst geldt vragen? Ik schaam mij nog liever dood! Ten andere, muziek is niet te beta-

len. Neem nu al maar dat lied van jou. Die melodie schrijf ik niet één, maar tientallen keren. Componeren betekent voor mij, worstelen met muziek. Soms doe ik dagen en dagen over enkele maten. En dan ben ik nog niet helemaal tevreden over het resultaat.

BREUNING- Overdrijf jij nu niet een beetje?

LUDWIG- Helemaal niet!

BREUNING- In Italië is er een jonge componist Rossini...

LUDWIG- Ik ken hem.

BREUNING- Naar het schijnt, schrijft die zijn muziek in bed.

LUDWIG- Dat is eraan te horen.

BREUNING- Hij heeft al veel succes hier in Wenen.

LUDWIG- Omdat hij een buitenlander is! Eigen kunstenaars worden nooit naar waarde geschat.

BREUNING- Jij hebt toch geen klagen, Ludwig.

LUDWIG- Onlangs heb ik aan de overheid gevraagd, hier een benefiet-concert te mogen geven. Het is mij gewoonweg geweigerd, zonder er enige reden voor te geven.

BREUNING- Die Rossini is naar het schijnt zo lui, dat hij niet eens opstaat om een van het bed gerold blad op te rapen. Hij componeert die muziek gewoonweg opnieuw.

LUDWIG- Fabels, Stephan! Zelfs van een matig componist als hij geloof ik zoiets niet.

(Nanni verschijnt.)

NANNI- Och god, mijnheer von Breuning is er al. En ik heb hier deze ochtend nog niet opgeruimd.

LUDWIG- Kom jij ons hier weer voor de voeten lopen?

NANNI- Alleen maar wat opruimen, mijnheer.

LUDWIG- Dat kan wachten!

(Plots valt haar oog op de nachtpot bij het bed. Meteen neemt zij hem op.)

NANNI- Deze hier kan niet wachten, mijnheer. Die had nooit het daglicht mogen zien.

(Met een bedenkelijk gezicht bezielt zij de inhoud van de pot, terwijl zij de kamer verlaat.)

NANNI- (Wat terzijde) Niet al zijn producten zijn van dezelfde kwaliteit.

LUDWIG- Wat zei zij?

BREUNING- Iets over gebrek aan tijd. Dit gedicht mag ik hier laten, Ludwig?

LUDWIG- Zoek maar, of jij ergens een plaatsje vindt op tafel. En anders leg jij het maar op de piano, of op bed.

BREUNING- (Geamuseerd) Jij gaat nog een tweede Rossini worden?

(Dokter Malfatti verschijnt.)

MALFATTI- Goedendag, samen.

BREUNING- Dokter Malfatti.

MALFATTI- Ik stoor toch niet?

BREUNING- Ik stond net op het punt te vertrekken. Gaan wij een van de volgende avonden samen nog eens iets eten in "De Zwaan"?

LUDWIG- Kunnen wij die afspraak uitstellen tot morgen?

BREUNING- Geen enkel bezwaar. Tot ziens dan, heren!

(Stephan von Breuning vertrekt.)

MALFATTI- En? Hoe maak jij het?

LUDWIG- Ik voel weinig of geen beterschap, dokter.

MALFATTI- Heeft dat versterkend middel nog altijd geen resultaat opgeleverd?

LUDWIG- Ik voel mij nog altijd even slap.

MALFATTI- Deze keer heb jij je toch aan mijn voorschriften gehouden? Bij iedere maaltijd een koffielepeltje van die levertraan?

LUDWIG- Ben jij wel zeker, dat het maar een koffielepeltje moest zijn?

MALFATTI- Natuurlijk. Jij hebt die dosis toch niet op je eigen houtje vergroot? Jij hebt toch niet iedere keer een soeplepel genomen?

LUDWOG- Mijn gestel betert maar niet.

MALFATTI- Heb jij weer geen geduld? En ben jij weer aan het overdrijven met medicijnen?

LUDWIG- Ik wil mij weer goed voelen, dokter!

MALFATTI- Hou je dan aan mijn voorschriften! Levertraan is een vitaminerijk voedsel en geneesmiddel. Maar niet als jij er overdadig gebruik van maakt. Dan creëer jij nog kwalen bij. Zeg mij eens eerlijk, heb jij telkens een soeplepel genomen?

LUDWIG- Meestal,... en soms meer dan één.

MALFATTI- Van Beethoven! Van Beethoven! Wat moet ik met jou aanvangen?

LUDWIG- Genees mij!

MALFATTI- Dat probeer ik! Maar jij werkt niet mee!

LUDWIG- Waarom kan ik mij eens nooit honderd procent in orde voelen?

MALFATTI- Niemand van ons is dit ooit! Maar de ene klaagt veel vlugger dan de andere.

LUDWIG- Jij vindt mij een zeurpiet?

MALFATTI- (Glimlachend) Het ene moment al wat meer dan het andere.

LUDWIG- Jij voelt mij niet, dokter. Al van kleins af heb ik last van mijn maag en mijn ingewanden. Dit houdt maar nooit op!

MALFATTI- Ik zal je nog eens een dieet voorschrijven.

LUDWIG- Ik eet niet te veel!

MALFATTI- Maar misschien wel iets verkeerd. Hoe is het intussen met je gehoor?

LUDWIG- Mijn oren blijven suizen dag en nacht! Soms zo erg, dat ik er geen oog van dichtdoe.

MALFATTI- Ook hier mag jij niet ongeduldig worden.

LUDWIG- Al jaren loop ik met een kwaal, die maar steeds verergert. En dan vraag jij van mij wat geduld.

MALFATTI- Misschien kunnen wij eens proberen met lauwe baden.

LUDWIG- Eerst heb jij mijn oren uitgespoten. Nadien moest ik mijn oren inwrijven met amandelolie. Dan kwamen de warme baden. Nadien met korte afwisselingen de warme en koude baden. En nu kom jij weer af met lauwe baden. Ik mankeer iets aan mijn "oren", dokter!

MALFATTI- Ons lichaam is één groot, samenhangend geheel! Zolang wij er niet in slagen de preciese diagnose te stellen, kunnen wij alleen maar maatregelen proberen en intussen afwachten.

LUDWIG- Van dat "afwachten" heb ik allang mijn buik vol!

MALFATTI- Naar het schijnt heeft mijn collega von Vering onlangs succes geoogst met het leggen van boomschors op de armen.

LUDWIG- Boomschors op de armen? En dit voor de oren?

MALFATTI- Hij beweert, dat dit helpt tegen dat geruis.

LUDWIG- (Ironisch) Dan ruist die wind voortaan in de schors? (Opgewonden) Ik hou dit niet lang meer vol, dokter. Geen enkele nacht slaap ik nog gerust. Altijd maar dat gesuis! Ganse nachten lig ik ervan wakker! Dan zijn ze verwonderd, dat ik 's morgens al voor dag en dauw aan het werk ben.

MALFATTI- Ik kan je iets voorschrijven, om te slapen.

LUDWIG- Van die middeltjes heb ik er al genoeg geprobeerd. Zij maken mij alleen maar ellendiger. Ik heb een triest leven, dokter. Met vrienden en kennissen omgaan gaat nog enigszins. Zij passen hun spreken aan. Maar met vreemden! Ik durf haast niet meer buitenkomen. Ik kan toch niet voortdurend herhalen: "Spreek luider! Ik ben doof aan het worden!" Anderen kunnen dit misschien, maar niet een muzikant.

(Johann van Beethoven verschijnt.)

JOHANN- Goedendag, allebei.

LUDWIG- Nu toch niet! Wacht buiten in de tuin!

MALFATTI- Ik ben zo weg. Die lauwe baden zou ik toch eens proberen, mijnheer van Beethoven, elke avond vlak voor het slapengaan. En wat dat nieuwe dieet betreft, dat bezorg ik je morgenvroeg. Intussen niet meer overdrijven met die levertraan.

(Malfatti maakt aanstalten om te vertrekken.)

MALFATTI- O ja, ik zal ook nog eens een rekeningetje moeten maken, dat is al weken geleden. Tot morgen!

(Dokter Malfatti vertrekt.)

JOHANN- Betaal jij die niet iedere keer?

LUDWIG- Ongeveer om de maand maakt dokter Malfatti zijn rekening.

JOHANN- Een listige manier, om iemand te pluimen!

LUDWIG- Ik vertrouw hem.

JOHANN- Jij bent veel te naïef, broer. Ik heb uitstekend

nieuws voor jou! Binnenkort moet jij een concert gaan geven in de Redoutezaal.

LUDWIG- Ik "moet" niets!

JOHANN- Jij "mag" een concert geven in de Redoutezaal. Over je honorarium hiervoor heb ik al wat gediscussieerd. Maar wij moeten eerst het programma even bespreken.

LUDWIG- Eerst moet er wat anders! Heb jij mij niets te vertellen?

JOHANN- Ik ben volop bezig.

LUDWIG- Hier in Wenen lopen er geruchten over jou en een vrouw.

JOHANN- Zoals er over jou en vrouwen lopen.

LUDWIG- Niet op die manier! Wie is zij voor iemand?

JOHANN- Over wie heb jij het?

LUDWIG- Jij hebt volk in huis gehaald?

JOHANN- Mijn huis was veel te groot voor mij alleen. Daarom heb ik de linkervleugel verhuurd aan een jonge dokter en zijn vrouw.

LUDWIG- Aan niemand anders?

JOHANN- Die dokter heeft ook nog een inwonende schoonzus.

LUDWIG- Jij laat dit toe?

JOHANN- Eigenlijk komt het mij goed uit, zij beredert nu mijn huishouden. Bij mij is het nu veel minder rommelig dan hier.

LUDWIG- Er is toch niets tussen haar en jou?

JOHANN- Wij verstaan mekaar.

LUDWIG- En hoever gaat dat "verstaan"?

JOHANN- Wij zijn goede vrienden. Wij gaan al eens samen uit wandelen.

LUDWIG- Arm in arm?

JOHANN- Dat gebeurt al eens... voor de gezelligheid.

LUDWIG- Zij deelt jouw bed? Ook voor de gezelligheid?

JOHANN- Dit zijn mijn zaken.

LUDWIG- En de mijne! Al van toen jij nog klein was, ben ik verantwoordelijk voor jou.

- JOHANN- Mag ik je erop attent maken, dat ik nu bijna veertig ben?
- LUDWIG- Is het waar, dat zij een dochter heeft?
- JOHANN- Jij bent blijkbaar goed ingelicht.
- LUDWIG- Van wie is die?
- JOHANN- Dat heb ik haar niet gevraagd. In ieder geval niet van mij.
- LUDWIG- Is die vrouw getrouwd?
- JOHANN- Nooit geweest.
- LUDWIG- Een bastaarddochter!
- JOHANN- Hiervoor bestaan er deftiger namen.
- LUDWIG- Een koekoeksei! Een hoerenjong!
- JOHANN- Ik neem het niet, dat jij je op zo'n vulgaire manier uitlaat over Thérèse! Zij is een deftige vrouw!
- LUDWIG- Een slet!
- JOHANN- Ga jij met mij ook beginnen lijk destijds met onze broer Karl? Toen hij zich verloofde, was het hier ook zo'n kermis!
- LUDWIG- De tijd heeft uitgewezen, dat ik het toen bij het rechte eind had!
- JOHANN- Karl en Johanna waren samen gelukkig! Hierom gaat het in het leven!
- LUDWIG- Zij heeft je broer zo behandeld, dat hij het niet eens heeft overleefd!
- JOHANN- Onze broer had tering! Dit had hoegenaamd niets te maken met Johanna!
- LUDWIG- Zij heeft hem niet verzorgd!
- JOHANN- Heb jij dit gezien?
- LUDWIG- Zij heeft onze broer laten doodgaan!
- JOHANN- Onze moeder is destijds aan dezelfde ziekte gestorven. Was dit ook de schuld van Johanna? Ik ben er zeker van, dat ik aan Thérèse een goede vrouw ga hebben.
- LUDWIG- Jij bent toch niet van plan, met haar te trouwen?
- JOHANN- Ga jij proberen, mij dit te beletten?

LUDWIG- Ja, dat ga ik! Jij maakt meteen een einde aan die schandelijke verhouding!

JOHANN- Hierover beslissen Thérèse en ik!

LUDWIG- En ik! Als jij haar niet meteen de deur wijst, verwittig ik de politie!

JOHANN- Gelukkig bemoeit die zich niet met dergelijke zaken.

LUDWIG- Ik spreek hierover aartshertog Rudolf aan!

JOHANN- Die rijdt zelf geregeld een scheve schaats!

LUDWIG- En de bisschop! Hij laat onmiddellijk die vulgaire vrouw bij jou weghalen, of ik bespeel nooit meer het orgel in zijn kathedraal!

JOHANN- Thérèse en ik trouwen zo vlug mogelijk. Dan heeft niemand nog het recht, over haar ook maar één verkeerd woord te zeggen!

LUDWIG- Nooit trouw jij met haar! Om precies dezelfde reden heb ik destijds broer Karl ontslagen als mijn secretaris. Als jij niet naar mij luistert, vlieg jij hier ook aan de deur!

JOHANN- Je zo opwinden, is slecht voor het hart.

LUDWIG- Eruit! En kom hier niet meer terug, voor jij die slet bij jou thuis de deur hebt gewezen!

JOHANN- Jij kan niet eens je eigen zaken beredderen, jij komt mij nog wel nagelopen. Een goede raad, broer! Bemoei je wat minder met andermans zaken. Zoek jezelf een geschikte vrouw. Ongetwijfeld wordt je gezicht hiervan een stuk vrolijker. En je ingewanden zullen er ook wel bij varen. Saluut!

LUDWIG- Onnozelaar!

JOHANN- Jij weet mij wonen!

(Johann vertrekt. Van woede werpt Ludwig hem een aantal schetsen naar het hoofd. Zij liggen over de vloer verspreid.)

LUDWIG- Verdomme! De schetsen van mijn liederencyclus "An die ferne Geliebte"!

(Hij wil ze oprapen.)

LUDWIG- Hoe moet ik nu hieraan beginnen?

(Nanni leidt Fanny Giannatasio del Rio naar binnen. Beethoven heeft hen niet meteen gehoord.)

NANNI- Kloppen helpt hier niet veel, juffrouwke. Mijnheer is nogal aan de dove kant. Als je tegen hem praat, doe het dan zo luid mogelijk.

(Zij merkt nu de rommel op de vloer.)

NANNI- Wat heeft hij hier weer uitgehaald?

(Nanni wil hem helpen. Meteen vliegt Ludwig uit tegen haar.)

LUDWIG- Blijf eraf!

NANNI- (Geamuseerd) Heb jij ze weer gesorteerd?

(Nu bemerkt Ludwig ook Fanny.)

NANNI- Dit juffrouwke wil je spreken.

LUDWIG- Wie heeft haar hier uitgenodigd?

NANNI- Jij, naar het schijnt. Mag ik die rommel nu bijeenrapen?

LUDWIG- Jij laat dat liggen!

NANNI- Dan laat ik je met haar alleen. Luid genoeg spreken, juffrouwke.

(Nanni vertrekt.)

FANNY- (Zich voorstellend) Giannatasio del Rio.

LUDWIG- (Verwonderd) Kajetan?

FANNY- Fanny, zijn dochter.

LUDWIG- Ik heb je vader ontboden!

FANNY- Hij leidt ons opvoedingstehuis. Hij en mijn moeder staan samen in voor een twintigtal kinderen. Haast nooit verlaten zij ons landhuis.

LUDWIG- Met jou heb ik niets te maken!

FANNY- Als oudste dochter regel ik de zaken van mijn vader.

LUDWIG- Jij bent moeder-overste? Ik wil vader-abt spreken!

FANNY- Excuseer, meester, hij kan de kinderen niet alleen laten... Jij hebt een neefje Karl, die jij bij ons wil plaatsen?

LUDWIG- Eindelijk heeft het Landrecht hem mij toegewezen. Graag had ik hem hier zelf opgevoed. Maar hiervoor ontbreekt mij de tijd.

FANNY- Bij ons is hij in goede handen.

- LUDWIG- Jij hebt hem nog niet mee!
- FANNY- Is hij misschien een oorlogswees?
- (Ludwig beziet Fanny nogal arrogant.)
- FANNY- Excuseer, als ik mij wat onbescheiden heb gedragen.
- LUDWIG- Hij is de enige zoon van mijn onlangs overleden broer en een onwaardige moeder.
- FANNY- Zij wil haar zoontje zelf niet?
- (Weer beziet Ludwig haar nogal arrogant.)
- FANNY- Excuseer.
- LUDWIG- En hou op, met je te excuseren! Let liever wat op je woorden!... Kan ik je honderd procent vertrouwen?
- FANNY- Natuurlijk, meester.
- LUDWIG- Ik heb inlichtingen ingewonnen. Naar ik van priester Hoffmeister heb vernomen, staat jullie instelling nogal goed aangeschreven. Dit is nodig! Voor mijn neefje Karl wil ik het beste van het beste.
- FANNY- Is de jongen nu hier?
- (Weer beziet Ludwig haar nogal streng.)
- FANNY- Excuseer, ik vroeg het maar, omdat jij en je neefje dan eens konden meegaan voor een bezoek.
- LUDWIG- Wanneer kan ik je vader spreken?
- FANNY- Dit kan enkel 's avonds, als de kinderen naar bed zijn.
- LUDWIG- Hoe laat is dit?
- FANNY- Dit hangt af van de tijd van het jaar. Momenteel is dit 20 uur.
- LUDWIG- Te 22 uur lig ik in mijn bed! (Wat ironisch) Dit hangt niet af van de tijd van het jaar.
- FANNY- Wil jij absoluut, dat ik voor jou een afspraak maak met mijn vader?
- LUDWIG- Wil jij, dat ik jullie mijn neefje toevertrouw? Zorg dan, dat ik hem vanavond nog kan spreken! Te 20 uur stipt!
- FANNY- Dit komt in orde, meester.
- LUDWIG- Zorg dat ik niet moet wachten! Daar kan ik niet tegen!

FANNY- (Nogal enthousiast) Onlangs heb ik in het Theater an der Wien jouw concert met de zevende symfonie bijgewoond.

LUDWIG- Ik wist niet, dat ik tussen mijn toehoorders ook al nonnen had.

(Fanny voelt zich duidelijk vernederd.)

FANNY- (Voorzichtiger) Ook op het liefdadigheidsconcert was ik aanwezig. Jij bracht er "Zur Namensfeier" en "Meeresstille und glückliche Fahrt". Ik hou van je muziek.

LUDWIG- Ik dacht, dat mijn muziek iets was voor kenners.

FANNY- (Helemaal ontredderd) Zelf speel ik ook piano.

LUDWIG- (Wat sarcastisch) Waar heb jij leren spelen?

FANNY- (Erg kleintjes) Bij mijn moeder.

LUDWIG- Daar staat een piano. Laat eens iets horen.

(Fanny schaamt zich dood.)

LUDWIG- (Nogal uitdagend) Vooruit!

(Fanny wordt gered door de onbeschaamde binnenkomst van Johanna. Deze is erg vastberaden, maar duidelijk niet in haar beste humeur.)

JOHANNA- (Nogal ironisch) Ik stoor toch niet?

LUDWIG- Dat doe jij wel!

JOHANNA- Ik heb vernomen, dat jij van plan bent mijn zoon uit te besteden.

FANNY- Is zij de moeder?

LUDWIG- Bemoei je er niet mee!

FANNY- Wordt zij misschien mijn plaatsvervangster?

LUDWIG- Dit gaat jou niet aan!

FANNY- (Tot Fanny) Verzorg hem goed. En zorg, dat hij zijn echte moeder niet vergeet.

LUDWIG- Aanstellerij!

JOHANNA- Door jouw schuld heeft het Landrecht mij wel mijn kind afgenomen, maar niet het recht mee in te staan voor zijn opvoeding.

(Zij werpt een pakje bankbiljetten op tafel.)

JOHANNA- Het was wel het laatste, wat ik bezat. Met dit geld kan jij mevrouw daar betalen!

LUDWIG- Ik wil niets van jou!

JOHANNA- Ik neem het niet terug, en ik ga jou niet langer lastigvallen. Alleen dit nog! Jij bent nog lang niet van mij verlost! Mij heb jij getroffen tot in het diepste van mijn ziel. Op mijn beurt trek ik nu naar het gerecht! Ik heb ook mijn argumenten tegen jou! Ook jij zal er niet goed van zijn! Tot ziens!

LUDWIG- Neem dit geld terug!

(Hij wil haar het geld teruggeven, maar een trotse Johanna is al vertrokken.)

LUDWIG- Kreng!!... Wat sta jij daar nog te doen? Zorg dat ik vanavond je vader kan spreken!

FANNY- Dat komt in orde, meester. Tot vanavond.

LUDWIG- (Kwaad) Jij hoeft daar niet bij te zijn!

FANNY- (Kleintjes) Meestal kom ik de deur opendoen.

(Zij maakt aanstalten om te vertrekken.)

LUDWIG- Hé daar!... Neem mij niet kwalijk, ik ben niet in mijn beste humeur.

(Erg onwennig vertrekt Fanny. Ontstemd loopt Ludwig rond. Zijn oog valt op het geld.)

LUDWIG- Wat moet ik hiermee? Die stomme trut!

(Thérèse Malfatti verschijnt. Vlug steekt Ludwig het geld in bed onder zijn hoofdkussen.)

THERESE- Dag!

LUDWIG- Thérèse! En zonder je partituur?

THERESE- Mijn ouders stonden erop, dat ik voor enkele dagen meeging naar ons landgoed in Eisenstadt. Wij hebben daar wel een piano, maar ik had mijn partituur thuis vergeten.

LUDWIG- (Ietwat vriendelijk) Toch niet met opzet?

THERESE- Ik moest mee tegen mijn zin.

LUDWIG- Ik begrijp het. Maar nu heb jij al die dagen niet geoefend?

THERESE- (Vriendelijk) Kunnen wij die les van vandaag misschien verschuiven naar een latere datum?

- LUDWIG- Dit komt goed uit, ik heb nog een hoop werk. En op dit ogenblik ben ik allerminst in de stemming om les te geven.
- THERESE- (Wat plagerig) Hebben ze je weer niet met rust gelaten?
- LUDWIG- De ene na de andere werkte mij op de zenuwen!
- THERESE- Wat jij nodig hebt, is wat ontspanning.
- LUDWIG- (Wat schamper) Ontspanning.
- THERESE- Ik ga jou die bezorgen. Heb jij geen buitenverblijf hier in de buurt van Wenen?
- LUDWIG- In Heiligenstadt.
- THERESE- Ik neem je er mee naartoe.
- LUDWIG- Wanneer?
- THERESE- Nu meteen.
- LUDWIG- Dat is wel een heel eind.
- THERESE- Ik ben met de koets, ik neem jou mee. Geen van beiden moeten wij voor iemand thuis zijn. En jij hebt dringend wat rust nodig.
- LUDWIG- Wat gaan de mensen hiervan zeggen?
- THERESE- Dat interesseert mij niet het minst. Ten andere, als jij erop staat, trekken wij de gordijntjes dicht.
- LUDWIG- Dan worden zij pas nieuwsgierig!
- THERESE- Jij laat mij je buitenverblijf eens zien. Alles wat van jou is, interesseert mij.
- LUDWIG- Alles?
- THERESE- (Glimlachend) Alles!
- LUDWIG- Ik heb toch niet graag, dat je ouders...
- THERESE- (Onderbreekt kordaat) Reis jij mee? Ja of neen?
- LUDWIG- Natuurlijk reis ik mee.
- THERESE- Fijn! (Erg vriendelijk) Maar eerst moet jij mij nog een plezier doen. Jij gaat voor mij iets spelen, speciaal voor deze gelegenheid... om mij in de juiste stemming te brengen.

(Ludwig neemt plaats achter zijn piano, Thérèse installeert zich vlak naast hem. Even bezien zij mekaar met verliefde ogen. Dan begint Ludwig te spelen. Zijn gezicht klaart helemaal op.)

PIANOSONATE nummer 14 (Opus 27 nr 2) - Adagio sostenuto

DERDE TAFEREEL

(Nanni zet een mandje vol jongenskleren bij Johanna.)

NANNI- De kleren die mijnheer zelf voor Karlkje heeft gekocht, mag ik niet meegeven.

JOHANNA- Jij denkt toch niet, dat ik die wil aannemen?

NANNI- Mijnheer zegt, dat wij die binnenkort toch weer opnieuw nodig hebben, als Karlkje weer terug naar hier komt.

JOHANNA- Is hij van plan, mijn zoontje "nog" langer te pesten? Eerst werd die jongen aan mij toegewezen. Na een dwaling van het Landrecht heeft je baas hem in een kindertehuis gestopt. Omdat de directeur daar nog contact hield met mij, heeft van Beethoven Karlkje naar hier gehaald. Nu heeft het gerecht hem weer aan mij toegewezen. En nu wil van Beethoven opnieuw procederen? Gunt hij dat kind dan niet wat rust? Het feit dat Karlkje hier is gaan lopen, bewijst toch duidelijk, dat hij bij zijn moeder wil zijn.

NANNI- Als mijn baas iets in zijn kop heeft, haalt niemand dit eruit. Dat ga jij in de kortste keren ondervinden.

JOHANNA- Dat heb ik al meer dan genoeg ondervonden! Wat heeft die stijfkop tegen mij?

NANNI- Naar zijn zeggen pas jij niet in de opvoeding van Karlkje. Jij bent alles behalve van een onbesproken gedrag.

JOHANNA- Dat hebben wij op de rechtbank vernomen! Pastoor Fröhlich heeft hier wat privélessen gegeven aan mijn zoontje. Die man heeft mij ingelicht over de bemoeizucht en het onkundig optreden van van Beethoven. En weet jij, wat van Beethoven nu voor het gerecht durfde beweren?

NANNI- Dat die pastoor geregeld met jou naar bed is geweest.

JOHANNA- Ah, jij weet het?

NANNI- Is dit zo?

JOHANNA- (Verontwaardigd) Een priester?

NANNI- Naar het schijnt, is dit ook maar een mens.

JOHANNA- Wel merci! Van Beethoven heeft niet het minste res-

pect voor iemand anders. Maar zijn eigen persoontje blaast hij op! Toen hij voor het gerecht moest toegeven dat hij niet van adel was, had je zijn gezicht moeten zien!

NANNI- Is hij niet van adel?

JOHANNA- Natuurlijk niet! Als je hier "von" voor je naam hebt staan, betekent dit dat je van adel bent. Maar met de "van" bij van Beethoven is dit anders. In de streek waaruit zijn familie vandaan komt, begint bijna de helft van de familienamen met "van". Nu moest het proces om Karltje voor een gewone rechtbank plaatsvinden. Die was eerlijker, en gaf mij meteen gelijk.

NANNI- Voor zolang het duurt! Ik kan je verzekeren, dat mijnheer van Beethoven op dit ogenblik bij het gerecht de deuren platloopt.

JOHANNA- Deze keer zal het hem geen baat meer brengen!

NANNI- Dan ken jij hem nog niet. Daar komt hij juist!

(Ludwig verschijnt in gezelschap van dokter Malfatti.)

LUDWIG- (Op Johanna duidend) Is zij nog altijd niet de deur uit?

NANNI- Wij zijn klaar.

LUDWIG- Jij hebt je toch aan mijn instructies gehouden?

NANNI- Mijnheer mag gerust zijn.

JOHANNA- Ik verneem hier zojuist, dat jij mij opnieuw voor de rechtbank wil sleuren?

LUDWIG- (Kwaad op Nanni) Ben jij weer met haar aan het konkelfoezen geweest?

NANNI- Ik moest haar toch vertellen, waarom zij sommige kleren niet meekreeg.

LUDWIG- Ik had je gevraagd, tegen haar je mond te houden! Maak dat jij aan het werk bent! En jij, "madam", ik hoop, dat ik je hier nooit meer zie!

JOHANNA- (Ironisch) Bij mensen van "adel" pas ik niet!

LUDWIG- Mijn adel zit hier (hoofd) en hier (hart), maar zoiets gaat boven het petje van een verlopen creatuur als jij!

JOHANNA- Een goedendag, maar niet aan iedereen.

(Johanna vertrekt.)

MALFATTI- Ik begrijp niet, waarom jij per se van adel wil zijn, mijnheer van Beethoven?

LUDWIG- Prins, graaf of baron ben je door geboorte. Wat ik ben, dank ik aan mijzelf. Prinsen, graven en baronnen lopen er bij duizenden, maar er is maar één Ludwig van Beethoven.

(Ludwig schenkt zich een glas wijn in.)

MALFATTI- Mag ik je een goede raad geven?

LUDWIG- Hoe meer, hoe liever.

MALFATTI- Jij klaagt voortdurend over je maag, je ingewanden en je lever. Ik zie jou hier zelden zonder een glas wijn in je hand. Te veel wijn is niet goed, vooral voor de lever.

LUDWIG- Voor ik wat wijn dronk, had ik ook al geregeld last hier vanbinnen.

MALFATTI- Dat is best mogelijk, maar die wijn doet daar geen goed aan.

LUDWIG- Van een glaasje rijn- of moezelwijn voel ik mij goed, dokter. Het herinnert mij aan mijn jeugd, en vooral geeft het mij inspiratie voor mijn muziek.

MALFATTI- En toch schaadt het vooral je lever.

LUDWIG- Het doet mij mijn zorgen en mijn kwalen wat vergeten.

MALFATTI- Probeer die wijn eens een tijdje te vervangen door een gezond glas water.

(Ludwig brengt de hand aan het oor, om te beduiden dat hij de dokter niet heeft verstaan.)

MALFATTI- (Ietwat ironisch) Als ik zoiets zeg, versta jij mij ineens niet meer! (Hij herhaalt nu meer gearticuleerd.) Probeer die wijn eens een tijdje te vervangen door een gezond glas water!

LUDWIG- Alleen ezels drinken water.

MALFATTI- En mensen die hun verstand gebruiken!

LUDWIG- Geloof mij, dokter, van wijn voel ik mij prima.

MALFATTI- Zo prima, dat jij de ene dokter na de andere gaat raadplegen? Dat is toch zo?

LUDWIG- Twee weten meer dan één.

MALFATTI- Op vijf, zes plaatsen ben jij de laatste tijd te rade gegaan. Meen jij, dat mijn collega's mij dit niet terugvertellen?

LUDWIG- Al eens een andere dokter raadplegen, is toch niet verboden?

MALFATTI- Het getuigt niet van veel vertrouwen in mij.

LUDWIG- Wij zijn toch al jaren bevriend.

MALFATTI- Daarom gaan wij proberen, dit zo te houden. Je gehoor gaat er dus ook nog altijd op achteruit?

LUDWIG- Helaas!

MALFATTI- Misschien kan jij je oren wat sparen, door wat minder luid piano te spelen.

LUDWIG- Zelfs als ik op de toetsen sla dat mijn vingers er pijn van doen, hoor ik bijna niet meer wat ik speel. Geregeld springen er snaren.

MALFATTI- En een tijdje niet spelen?

LUDWIG- Ik ben muzikant, dokter. Van mijn muziek moet ik leven.

MALFATTI- Geregeld huur jij een buitenverblijf?

LUDWIG- Ik hou van de natuur.

MALFATTI- Neem daar voor wat langere tijd je intrek. Zorg dat jij daar geen instrument bij de hand hebt. Dan kan jij je gehoor niet verder beschadigen.

LUDWIG- Ga jij mij onderhouden?

MALFATTI- Nadien verdient jij weer eens zo gemakkelijk.

LUDWIG- Rusten kan ik niet, ik geraak nu al niet door mijn werk.

MALFATTI- Als jij helemaal niets meer hoort, is het vanzelf gedaan met werken. Luister voor één keer eens naar mij.

LUDWIG- Ik denk er eens over na.

MALFATTI- Niet denken! Doen!

(Johann verschijnt.)

JOHANN- Ik ontmoet hier geregeld dezelfde bezoekers.

LUDWIG- Van beleefd je beurt af te wachten, heb jij blijkbaar nog nooit gehoord?

MALFATTI- Laat maar, mijnheer van Beethoven. Ik moet verder, nog andere patiënten zitten op mij te wachten. Een van de volgende dagen spring ik weer eens binnen.

LUDWIG- Intussen denk ik na over jouw goede raad.

MALFATTI- Zeker doen! Dag!

(Malfatti vertrekt.)

LUDWIG- (Schamper) Mijn tussenkomst heeft niet veel geholpen?

JOHANN- Als jij Thérèse bij mij door de politie laat weghalen; blijven er voor ons niet veel mogelijkheden over.

LUDWIG- Trouwen?

JOHANN- Ja! En dit hebben wij dan maar gedaan. Nu kan niemand Thérèse en mij nog iets in de weg leggen.

LUDWIG- Jij moest in de grond kruipen van schaamte!

JOHANN- Ik zie niet in waarom.

LUDWIG- Met zo'n slet!

JOHANN- Dat komt ervan, als jij zelf niet aan een vrouw kan geraken. Dan ben je jaloers om het succes van de anderen.

(Ludwig brengt de hand aan het oor, om te beduiden dat hij het niet heeft begrepen.)

JOHANN- Jij bent jaloers op mijn succes!

LUDWIG- Trouwen met een met een bastaardjong! Noem jij dit een succes?

JOHANN- (Geamuseerd) Zij valt best mee.

LUDWIG- Ik noem dit bittere armoede! Een pure schande voor heel onze familie! Ik durf bijna niet meer onder de mensen komen!

JOHANN- Denk jij, dat die mensen zich daar iets van aantrekken? Niet iedereen is zo preuts en puriteins als jij. Jij hebt je roeping gemist, jij had pater moeten worden.

LUDWIG- Met mijn andere broer heb ik hetzelfde moeten meemaken. Ook zijn vrouw liep al voor haar huwelijk met een gezwollen buik! Jij weet toch, wat ik toen met hem heb gedaan?

JOHANN- Hem als je secretaris ontslaan, ten voordele van mij.

LUDWIG- Jij weet dus, wat je te wachten staat?

JOHANN- Jij mij ontslaan? Neen, broer, zo dom ben jij niet!

LUDWIG- Ik neem een buitenstaander!

- JOHANN- Jij bent helemaal geen commercant, en ik heb mijn voorzorgen genomen. Ik ben niet van plan, mij aan de kant te laten schuiven. Ik alleen heb de agenda van jouw concerten. Ik alleen weet, wie er bij jou werken heeft besteld. Als jij het riskeert mij aan de deur te zetten, zit jij zonder werk en zonder inkomen. Zo iets ga jij jezelf niet aandoen. Apropos, hoever staat het met die bestelde werken? Menige klant wordt ongeduldig.
- LUDWIG- Mijn inspiratie kan ik niet forceren.
- JOHANN- Jij hebt toch nog wat liggen.
- LUDWIG- Werken waarover ikzelf niet eens tevreden ben! Hieraan moet er nog duchtig worden geschaafd!
- JOHANN- Jij moet dit allemaal niet zo nauw nemen. Niemand hoort dit.
- LUDWIG- Jij niet, dat klopt!
- JOHANN- (Plagerig) Jij toch ook niet meer.
- LUDWIG- Ik hoor niet, omdat er wat scheelt aan mijn oren! Jij hoort niet, omdat er wat scheelt aan je hersenen!
- JOHANN- Jij gaat jezelf toch niet zonder inkomen zetten? Jij weet, dat de erfgenamen van prins Kinsky ook al dwarsliggen, wat het betalen van jouw jaarlijkse toelagen betreft.
- LUDWIG- Verdomme!
- JOHANN- Geef mij toch wat van die minder geslaagde werken mee. Jij bent er dan van verlost, jij wordt er goed voor betaald, en een deel van je klanten is best tevreden.
- LUDWIG- Jij denkt toch niet, dat ik mij de rest van mijn leven ga schamen over een deel van mijn eigen werken?
- JOHANN- Zelf hoor jij dit niet meer, of toch bijna niet meer.
- LUDWIG- Laat mij hier een tijd met rust, dat ik kan voortwerken.
- JOHANN- Wat doe ik intussen met jouw ongeduldige klanten?
- LUDWIG- Zoek hiervoor zelf maar een oplossing! Om te trouwen heb jij ook niet gewacht op mijn raad!
- JOHANN- Als jij wat meer tijd hebt, kom jij thuis maar eens kennismaken met mijn vrouw en mijn stiefdochter.
- LUDWIG- Met die slet en haar hoerenjong? Nooit! En ik wil ook niet, dat een van beiden hier ooit een voet in huis zet!

JOHANN- Jij trouwt liever niet, jij weet niet wat jij mist!
Zorg dat er tegen volgende keer wat voor mij klaar-
ligt. Ik verkoop graag.

(Johann vertrekt. Nogal opgewonden zoekt Ludwig tus-
sen de rommel op zijn tafel. Ontgoocheld werpt hij
het een na het andere terug.)

LUDWIG- Niets dat helemaal is klaargeraakt! En ik rammel van
de honger.

(Meteen begeeft hij zich naar de keuken. Hij komt
terug met een bord soep, waaruit hij rechtstaand be-
gint te lepelen.)

LUDWIG- Bah! Helemaal koud! En puur water! (Roept) Nanni?

(Nanni verschijnt.)

LUDWIG- Wat is dit hier voor iets?

NANNI- Zo te zien is dit jouw soep, mijnheer.

LUDWIG- "Soep" noem jij dit?

NANNI- Kippensoep, maar zonder balletjes.

LUDWIG- En zonder kip! Puur schotelwater! En dan nog ijskoud!

NANNI- Te 14 uur stipt wou mijnheer zijn eten. Dus is die te
14 uur uitgeschept.

LUDWIG- Op dat ogenblik had ik bezoek!

NANNI- Dus mocht ik hier in geen geval komen storen.

LUDWIG- Eet die maar zelf uit!

(Ludwig wil het bord op de piano zetten, maar stoot
met het bord tegen het bovenblad. Hij morst soep op
een muziekpartituur.)

LUDWIG- Verdomme!

(Met zijn mouw probeert hij de partituur droog te
wrijven.)

LUDWIG- (Bezorgd) Mijn vioolsonate in G!

NANNI- (Geamuseerd) Goed dat het maar puur water is, mijn-
heer. Dat maakt niet zo'n vette vlekken.

(Woedend mikt Ludwig met een boek naar het hoofd van
Nanni. Onbeholpen als hij is, mist hij haar natuur-
lijk.)

NANNI- Dat was bijna raak!

- LUDWIG- Was hij maar tegen jouw kop terechtgekomen! Jouw hersenen kunnen best wat van zijn inhoud gebruiken!
- NANNI- Wij kunnen niet allemaal even verstandig zijn.
- LUDWIG- Eruit!
- NANNI- Dat was ik juist van plan, mijnheer. Mijn zuster Leopoldine heb ik in geen weken meer gezien. Ik ga even met haar een babbeltje slaan.
- LUDWIG- Voor mijn part hoef jij niet meer terug te komen!
- NANNI- (Geamuseerd) Ik zal er eens over nadenken.
(Meteen maakt zij aanstalten om te vertrekken.)
- NANNI- O ja, de kip zelf staat ook nog uitgeschept in de keuken. Ik vrees, dat die ook is koud geworden. Tot straks.
(Nanni vertrekt.)
- LUDWIG- Wat moeten mensen zonder huishoudpersoneel toch gelukkig zijn!
(Bezorgd veegt hij nog eens over zijn vioolsonate.)
- LUDWIG- Natuurlijk is die inkt weer dooreengelopen! Ik heb nog geen werk genoeg!
(Stephan von Breuning verschijnt.)
- BREUNING- Jou heb ik ooit in een betere stemming geweten.
- LUDWIG- Het houdt hier niet meer op de laatste tijd!
- BREUNING- Wat is er aan de hand?
- LUDWIG- Wat is er hier "niet" aan de hand? De laatste tijd werkt iedereen mij tegen!
- BREUNING- Zelf ben ik mij van geen kwaad bewust.
- LUDWIG- Zo-even heb ik mijn huishoudster de deur gewezen!
- BREUNING- Jij bent toch niet van plan, voortaan je eten zelf klaar te maken?
- LUDWIG- Zo goed als zij kan ik het ook! Proef maar eens van die soep!
- BREUNING- Ik kom net van tafel.
- LUDWIG- Zij komt recht uit de Donau!
- BREUNING- (Plagerig) Voor de rest is toch alles in orde?

(Ludwig heeft het niet verstaan, hij brengt de hand achter het oor.)

BREUNING- (Wat luider en meer gearticuleerd) Voor de rest is toch alles in orde?

LUDWIG- Met die zenuwen liggen weer al mijn ingewanden overhoop! En dat gegier in mijn oren houdt maar niet op!

BREUNING- Toch mag jij je niet opwinden, Ludwig.

LUDWIG- Mij niet opwinden? Kan jij mij één reden noemen, om het niet te doen? Daarstraks heb ik achtereenvolgens mijn schoonzus en mijn broer op bezoek gehad! Allebei heb ik ze aan de deur moeten zetten!

BREUNING- (Lichtjes plagerig) Jij doet blijkbaar niets anders meer.

LUDWIG- Omdat zij niets anders verdienen! De ene doet mij de duivel aan voor het gerecht, en de andere bekladt de eer van onze familie! Is dit hun dank, voor alles wat ik voor hen heb gedaan?

BREUNING- Karletje is hier niet meer?

LUDWIG- Voor de "Magistrat", de rechtbank van het klootjesvolk, heeft die heks van een schoonzus het proces gewonnen. Voor het "Landrecht" van de adel zou het helemaal anders zijn verlopen!

BREUNING- Wat ben jij nu van plan?

LUDWIG- Ik ga in beroep bij het "Hof van Appel"!

BREUNING- Dat gaat je veel geld kosten.

LUDWIG- Had ik er nog maar! Toen men mij in Kassel een goed betaalde job aanbood, wou iedereen hier dat ik in Wenen bleef. Met zijn drieën zouden zij instaan voor een jaarwedde voor mij. En wat is nu het resultaat? Nummer één, prins Lobkowitz, zit zelf in slechte papieren. Naar het schijnt moet hij zijn landgoed gaan verkopen, om zijn schulden te kunnen betalen. Nummer twee, prins Kinsky, stierf na een val van zijn paard. Zijn erfgenamen beweren, met dat contract van mij niets te maken te hebben. Alleen nummer drie, aarts-hertog Rudolf, houdt zich aan zijn woord. Maar hij is maar goed voor één derde.

BREUNING- Jij gaat nooit iets te kort komen, Ludwig. En als dit toch ooit het geval mocht zijn, mag jij altijd bij mij komen aankloppen.

LUDWIG- Een van Beethoven is geen bedelaar!

BREUNING- Dit heeft niets te maken met bedelen, maar met een vriendendienst. Apropos, naar het schijnt heeft dok-

ter Malfatti je de raad gegeven, wat rust te nemen?

LUDWIG- Wie heeft jou dit verteld?

BREUNING- Onderweg heb ik de dokter ontmoet. Volg zijn goede raad, Ludwig. Het gaat jou en je werk ten goede komen.

LUDWIG- (Wat ironisch) Mijn werk!

BREUNING- Nadien ga jij eens zo goed presteren. Wees verstandig, wacht niet tot het te laat is.

LUDWIG- Jij moest eens in mijn plaats zijn!

BREUNING- Gaan wij vanavond samen iets eten? In "L' Empereur" serveren ze wat anders dan water uit de Donau.

LUDWIG- Ik denk er nog eens over na.

BREUNING- Ik had het graag nu geweten. Ik moet mijn vrouw dan verwittigen.

LUDWIG- Eigenlijk rammel ik van de honger!

BREUNING- Jij eet nu een kleinigheid, en jij komt straks met grote appetijt aan tafel.

(Thérèse Malfatti verschijnt.)

BREUNING- Van appetijt gesproken!

THERESE- (Vriendelijk) Ik stoor?

BREUNING- (Plagerig) Mij niet, juffrouw. "Mijn" afspraak met Ludwig is al gemaakt. Tot vanavond dan.

LUDWIG- Ik weet niet...

BREUNING- Op mijn kosten!

(Von Breuning vertrekt.)

THERESE- (Lief) Weer zo'n somber gezicht?

LUDWIG- Ik heb geen ander meer.

THERESE- Voor mij toch wel?

LUDWIG- Jij beseft niet half, wat ik hier allemaal meemaak, Thérèse. Hadden wij nu afgesproken voor een les?

THERESE- (Lief) Mag ik hier alleen maar komen, om je piano te ontstemmen? Onderweg kwam ik je huishoudster tegen. Ik dacht: "Die arme Ludwig zit daar nu zo alleen."

- LUDWIG- Ik ben ontzettend blij, je te zien.
- THERESE- Toon dit dan maar vlug!
- LUDWIG- (Plots) Ik heb iets voor jou!
- (Ludwig begeeft zich naar de tafel, en begint te zoeken in de rommel.)
- LUDWIG- (Opgewonden) Zij heeft hier weer alles door elkaar gegoooid!
- (Hij zoekt ook op de vloer. Plots schiet hem duidelijk iets te binnen. Vlug begeeft hij zich naar de piano. Hier neemt hij een partituur.)
- LUDWIG- Ah!
- (Hij toont de partituur aan Thérèse.)
- LUDWIG- Een autograaf!
- (Hij geeft Thérèse de autograaf.)
- LUDWIG- Lees maar eens!
- THERESE- (Leest) "Für Thérèse", bagatelle in a, door Ludwig van Beethoven. Opgedragen aan mejuffer Thérèse Malfatti. Meen jij dit?
- LUDWIG- Anders stond het er niet.
- THERESE- Doe jij dit voor al je leerlingen?
- LUDWIG- Enkel en alleen voor de meest begaafde.
- THERESE- En dat ben ik?
- LUDWIG- Ja, dat ben jij! En de liefste! En de allermooiste!
- THERESE- (Plagerig) Het gezicht van onze Ludwig begint op te klaren.
- LUDWIG- Zag ik jou maar wat meer!
- THERESE- Nog meer? (Op de autograaf duidend) Hoe kan ik je hiervoor bedanken?
- LUDWIG- Dat hoeft toch niet. Of misschien kunnen wij samen een wandeling maken.
- THERESE- (Plagerig) Naar je buitenverblijf in Heiligenstadt? Ik heb je daar al eens eerder mee naartoe genomen. Maar toen wij daar aankwamen, had jij je sleutel vergeten.
- LUDWIG- Deze keer overkomt mij dit niet meer! Wij kunnen er samen wat musiceren.

THERESE- (Plagerig) Om alleen maar te musiceren, ga ik niet zover.

LUDWIG- Zal ik je die "Für Thérèse" eens laten horen?

THERESE- Hiervoor hebben wij nog alle tijd.

(Thérèse sluit de voordeur, en laat de sleutel ostentatief in haar handtasje glippen.)

THERESE- Niemand kan hier nu nog in of uit. Wat gaan wij doen? Heb jij een interessant voorstel?

(Ludwig aarzelt. Even geeft hij de indruk richting piano te kiezen. Thérèse houdt hem tegen. Zij staan nu oog in oog. Op initiatief van Thérèse kussen zij mekaar. Al vlug neemt Ludwig het initiatief over. Na een poosje neemt Thérèse Ludwig mee tot bij het bed. Duidelijk voelt Ludwig zich niet meer op zijn gemak.)

THERESE- (Lief) Komt er nog wat van?

(Meteen hangen ze weer in mekaar.)

"FUR ELISE, bagatelle in a.

NOOT van de auteur:

BEETHOVEN schreef op de partituur "FUR THERESE". Zijn geschrift was zo slordig, dat zijn uitgever las "FUR ELISE". Dit werk raakte dan ook onder deze titel bekend.

VIERDE TAFEREEL

(Iedereen die in gesprek is met Ludwig spreekt nog wat luider en meer gearticuleerd. Ook gebruikt hij of zij drukke gebaren.)

JOHANNA- Jij daagt mij dus voor het "Hof van Appel"?

LUDWIG- Met reden.

JOHANNA- Welke?

LUDWIG- Ik heb er meerdere.

JOHANNA- Onder andere?

LUDWIG- De "Magistrat" die jou het voogdijschap toeweest, is onbekwaam!

JOHANNA- Volgens jou!

LUDWIG- Zij hebben daar hoegenaamd geen benul van opvoeding!

JOHANNA- (Schamper) Jij wel?

LUDWIG- Toen Karletje hier bij mij woonde, behaalde hij op school behoorlijke resultaten. Heb jij nu zijn schoolrapport eens goed bekeken?

JOHANNA- Dat die jongen geen rust meer kent en op is van de zenuwen, is niet mijn schuld! "Jij" probeert hem met alle geweld weg te halen uit zijn natuurlijk milieu!

LUDWIG- Zijn plaats is bij deftige mensen!

JOHANNA- Zoals jij!

(Ludwig schiet in een luide lach.)

LUDWIG- Al jaren weduwe! En nu ineens weer in verwachting! Zo is het toch?

JOHANNA- En dan?

LUDWIG- Een mooi voorbeeld voor je zoontje!

JOHANNA- Later leg ik hem dit wel uit.

LUDWIG- Hiervoor is er geen uitleg!

JOHANNA- Jij bent de enige, die zoiets niet begrijpt! Pater van Beethoven!

LUDWIG- Iedereen wijst jou na met de vinger!

- JOHANNA- Van al mijn vrienden en kennissen maakt niemand mij ook maar enig verwijt. Zij begrijpen, dat zoiets iedereen kan overkomen.
- LUDWIG- Toen ik voor het gerecht verklaarde dat jij voor iedereen te koop was, was ik een leugenaar!
- JOHANNA- Ik ben niet te koop! Wat ik nu draag, is de vrucht van een liefde!
- LUDWIG- Het kind van een getrouwd financier! De plaats van die held is thuis bij zijn vrouw en kinderen!
- JOHANNA- Ben jij weer van plan, mij hiermee te besmeuren voor de rechtbank?
- LUDWIG- Voor dat "besmeuren" heb jij zelf gezorgd!
- JOHANNA- Heb jij al eens aan Karlkje gedacht? Door jouw schuld wordt dat kind van hot naar haar gesleurd!
- LUDWIG- Door "jouw" schuld!
- JOHANNA- Bij testament wou jouw broer, dat onze zoon bij mij bleef. "Jij" bent tegen die laatste wilsbeschikking ingegaan! Jij bent beginnen te proceren! Als jij je zin niet krijgt, haal jij er zelfs de politie bij! Karlkje is doodsbang van die mannen! Nachten lang ligt hij ervan wakker!
- LUDWIG- Als er ooit iemand iets voor Karlkje heeft gedaan, ben ik het! Ik heb hem naar een kostschool gebracht! Ik heb hem hier in huis gehaald! Ik heb hem privé-onderwijs laten verschaffen! Van mijn eigen geld heb ik aandelen gekocht op zijn naam! Als hij ooit op eigen benen komt te staan, is hij niet onbemiddeld!
- JOHANNA- Ik zorg ervoor, dat hij een stiel leert! Dan heeft hij die aandelen van jou niet nodig!
- LUDWIG- Jij krijgt niet lang meer de kans, je met hem te bemoeien!
- (Grijnslachend beziet hij haar schoot.)
- LUDWIG- De ogen van de rechters gaan nu wel open! Karlkje beleeft zijn laatste dagen bij jou! Hier staat zijn kamertje weer voor hem klaar!
- JOHANNA- Als jij met je slinkse streken mijn zoontje weer bij mij weghaalt, stap ik naar de keizer!
- LUDWIG- Zorg dan maar, dat hij die buik van jou niet merkt!
- JOHANNA- Sukkelaar!
- LUDWIG- Aan het hof van de keizer ben ik beter thuis dan jij!

Voor jij erin slaagt daar ook maar één stap binnen te zetten, heb ik de keizer allang ingelicht over jouw schandelijk gedrag!

JOHANNA- Ik hoop uit de grond van mijn hart, dat jij nog ooit zal boeten voor wat jij mij en mijn zoontje hebt aangedaan en nog altijd aandoet! Zelfs de hel is voor jou niet erg genoeg!

LUDWIG- Tot op het proces!

JOHANNA- (Vastbesloten) Ik zal er zijn! Aan jou geef ik mijn kind niet af! Nooit!

(Met opgeheven hoofd vertrekt Johanna. Nanni verschijnt.)

NANNI- Wat was dat van die kinderkamer?

LUDWIG- Heb jij ons weer staan afluisteren?

NANNI- Het is niet mijn schuld, dat iedereen hier staat te schreeuwen.

LUDWIG- Van wie weet zij, dat ik in beroep ga bij het "Hof van Appel"?

NANNI- Niet van mij! Ik weet zelfs niet wat dat is, een "Hof van Appel".

LUDWIG- Jij spant samen met haar! Klikspaan!

NANNI- Moet er nu voor Karltje een bed worden klaargemaakt, ja of neen?

LUDWIG- Als het zover is, zal ik je dit wel vertellen!

(Dokter Malfatti verschijnt.)

MALFATTI- Is mijnheer van Beethoven zich weer aan het opwinden?

(Ludwig heeft niets gehoord. Nanni maakt hem erop attent, dat de dokter er is.)

NANNI- Ander - en beter - gezelschap!

(Meteen maakt Nanni zich uit de voeten.)

MALFATTI- Ik zag jouw schoonzuster hier wenend buitenkomen.

LUDWIG- Pure aanstellerij!

MALFATTI- Ruziën is alles behalve bevorderlijk voor de gezondheid, mijnheer van Beethoven.

LUDWIG- Sommigen hebben het nodig, af en toe eens op hun plaats te worden gezet!

MALFATTI- Hou zoveel mogelijk iedereen tot vriend, misschien heb jij hem of haar nog ooit nodig.

LUDWIG- Kom jij, om mij de les te lezen, dokter?

MALFATTI- Ik kom met de resultaten van ons onderzoek van vorige week. Ik heb mijn bevindingen ook voorgelegd aan mijn collega dokter Braunhofer. Hij is hoogleraar hier aan de universiteit. Samen zijn wij tot de conclusie gekomen, dat het bij jou wel eens zou kunnen gaan om ernstige stofwisselingsstoornissen.

(Ludwig brengt de hand achter het oor.)

MALFATTI- (Articuleert luid) Stofwisselingsstoornissen!

LUDWIG- Alweer iets nieuws!

MALFATTI- Met de tijd krijgen wij een steeds beter inzicht in jouw situatie.

LUDWIG- Wat kan ik doen tegen die stofwisselingsstoornissen?

MALFATTI- Ik heb hier een medisch poeder voorgeschreven. En ook een helend kruidenuittreksel.

LUDWIG- Ik heb al zoveel geslikt.

MALFATTI- Met deze twee behalen wij geregeld uitstekende resultaten.

LUDWIG- Waarom heb jij mij die dan nog niet eerder gegeven?

MALFATTI- Bij ieder onderzoek en bij iedere behandeling leren wij je lichaam en zijn reacties op medicijnen beter kennen. Op die manier kunnen wij onze geneesmiddelen steeds aanpassen.

LUDWIG- Die "aanpassingen" verlopen maar traagjes!

MALFATTI- Dan heb ik er ook nog een helende zalf bijgevoegd voor je borstkas.

LUDWIG- (Erg wrevelig) Borstkas? Ik heb last van mijn maag en mijn oren!

MALFATTI- En je lever! En je darmen! En je longen! Stofwisseling heeft zowat overal mee te maken!

LUDWIG- Dokter von Vering zegt, dat ik aan astma lijd!

MALFATTI- Ben jij ook bij hem weer geweest? En zonder onze bevindingen af te wachten?

LUDWIG- Hij heeft mij ten minste van kop tot teen onderzocht!

MALFATTI- Doe ik dit niet? Als jij vindt dat ik je verkeerd behandel, moet jij hieruit je conclusies trekken. Dan moet jij mij voortaan niet meer ontbieden!

LUDWIG- Jouw middelen brengen nergens beterschap! Mijn oren horen zo goed als niets meer!

MALFATTI- Is dit mijn schuld? Hoe vaak heb jij je aan mijn voorschriften gehouden? Zo goed als nooit!

LUDWIG- Omdat ze niet hielpen!

MALFATTI- Jij bent een ongeduldige, eigenzinnige patiënt, mijnheer van Beethoven. Geen enkele dokter valt bij jou in de gratie!

LUDWIG- Genees mij!

MALTAFFI- Begin dan al, met dat glas wijn te laten staan!

(Koppig drinkt Ludwig zijn glas wijn leeg.)

MALFATTI- Zoek je maar een andere huisdokter. Ik hou mij nog enkel bezig, met patiënten die in mij geloven.

LUDWIG- Doe dat!

(Dokter Malfatti maakt aanstalten om te vertrekken.)

MALFATTI- En als jij dan toch aan het zoeken bent, kijk dan ook maar eens uit naar een andere geliefde. Het ga je goed!

(Meteen is Malfatti vertrokken.)

LUDWIG- Waarmee bemoeit hij zich? Een dokter die niet eens in staat is, zijn patiënten te genezen! Integendeel! Hij heeft ervoor gezorgd, dat ik voor de rest van de dag niet meer in de stemming ben om te componeren! Hoe geraak ik nog ooit door mijn werk?

(Stephan von Breuning verschijnt.)

LUDWIG- (Wat lastig) Neem mij niet kwalijk, Stephan, ik heb nu geen tijd!

BREUNING- (Niet kwaad bedoeld) Ik ben hier ooit hartelijker ontvangen.

LUDWIG- Iedereen meent, dat hij mij hier op de zenuwen moet komen werken!

BREUNING- Beoordeel jij je vrienden niet wat streng?

LUDWIG- De meesten van hen zijn niet eens mijn vrienden!

BREUNING- Wat jij dringend nodig hebt, Ludwig, is een tijdje volledige rust.

LUDWIG- Alweer zo eentje! Ga jij dan mijn uitgevers bevoorraden?

BREUNING- Zij kunnen wel eventjes wachten.

- LUDWIG- Mijn ideeën niet! Die moeten eruit op het juiste ogenblik. Anders ben ik ze kwijt voorgoed!
- BREUNING- Jij hebt hier zoveel mooie muziek in voorraad. Speel wat, als jij er zin in hebt. En laat voor de rest de muziek even rusten.
- LUDWIG- Ik hoor niet eens meer, wat ik speel! Ik durf geen piano meer aanraken. Ik ben beschaamd, om nog voor een publiek te verschijnen.
- BREUNING- Je vrienden en je bewonderaars kennen intussen je probleem. Zij storen er zich niet aan. Zij blijven je bewonderen.
- LUDWIG- Mijzelf raakt het wel, ik heb nog een beetje zelfrespect!
- BREUNING- Ik begrijp best, dat het je de laatste tijd allemaal wat te veel wordt. Processen tegen je schoonzus om het voogdijschap van Karl. Processen tegen de erfgenamen van prins Kinsky. Processen tegen prins Lobkowitz, omdat hij je niet tijdig betaalt. Processen tegen Mälzel in verband met "Wellingtons Sieg". Processen tegen Steiner ter wille van die lening. De laatste tijd verblijf jij meer in de rechtszaal dan thuis.
- LUDWIG- Omdat niemand mij geeft, waarop ik recht heb!
- BREUNING- Voor iemand als jij komt de muziek op de allereerste plaats. Hiermee moet jij je bezighouden.
- LUDWIG- Ik kan Karlitje niet aan zijn lot overlaten!
- BREUNING- Hij heeft nog een moeder. Zo slecht is die niet.
- LUDWIG- Zij is in verwachting van een getrouwde vent!
- BREUNING- En dan? Het feit dat zij Karl bij zich wil hebben, bewijst toch duidelijk dat zij van haar zoon houdt.
- LUDWIG- Zij wil hem enkel en alleen, om mij het hart uit te halen!
- BREUNING- Aan jouw reacties te zien, lijkt zij hier aardig in te lukken.
- LUDWIG- Ik ben de schuldige?
- BREUNING- Laat haar een tijdje zelf haar zoon opvoeden, en kijk intussen gewoon toe wat zij ervan terechtbrengt. Als het nodig is, kan jij nadien nog altijd ingrijpen.
- LUDWIG- Als het te laat is?
- BREUNING- Ik heb je al eens eerder raad gegeven in verband met

je broer. Die heb jij toen ook in de wind geslagen.
Achteraf bleek, dat ik gelijk had.

LUDWIG- Hoepel op met je gelijk!

BREUNING- Luister voor één keer eens naar de goed bedoelde raad van je vriend.

LUDWIG- Wie meent zich met mijn zaken te moeten bemoeien, is mijn vriend niet!

BREUNING- Gebruik je verstand.

LUDWIG- Eruit!

BREUNING- Goed! Ik ben weg. Als jij wil dat ik nog ooit terugkom, zal jij mij dit zelf moeten vragen.

LUDWIG- Ik hoef geen betweters!

BREUNING- Ik ook niet! Saluut!

(Breuning vertrekt. Van woede en onmacht werpt Ludwig met een kussentje. Hij raakt een wijnglas, dat omvalt op een partituur. Zijn woede verergert nog.)

LUDWIG- Ook dat kan ik nu herschrijven! Waaraan heb ik dit verdiend?

(Johann van Beethoven komt binnen.)

LUDWIG- (Hem wanhopig beziend) En waaraan heb ik "dat" verdiend?

JOHANN- Ik heb fantastisch nieuws, broer!

LUDWIG- Nog meer werk voor mij?

JOHANN- Ik heb een uitgestrekte lap grond bijgekocht vlak naast mijn landgoed!

(Ludwig brengt de hand achter het oor.)

JOHANN- (Luid articulerend) Ik heb mijn landgoed uitgebreid!

LUDWIG- Van welk geld?

JOHANN- Van het mijne uiteraard! Ik doe schitterende zaken!

LUDWIG- Jij werkt hier op procent!

JOHANN- Dacht jij nu echt, dat ik dit kon kopen met wat ik hier verdien? Dan had ik niet eens zout op mijn patatten! Mijn echte winsten komen uit mijn apotheek.

LUDWIG- Die heb jij toch opgedoekt, om hier bij mij in dienst te kunnen komen!

JOHAN- Gedeeltelijk! Mijn eigenlijke apotheek heb ik gesloten. Maar ik lever nog volop voor het Pruisische leger. Hoe meer dat vecht en hoe meer gewonden er vallen, hoe beter voor mij.

- LUDWIG- Hoe ben jij daar binnengeraakt?
- JOHANN- Jij stuurt mij al eens naar een vorst of een prins. Als ik daar dan toch ben, probeer ik er twee vliegen in een klap te vangen.
- LUDWIG- En dat lukt?
- JOHANN- Ik weet mij voor te doen. Kijk maar eens, ik heb nieuwe visitekaartjes laten maken.
- (Johann toont er een aan Ludwig.)
- LUDWIG- (Leest) "Johann van Beethoven, grootgrondbezitter"! Ben jij niet beschaamd?
- JOHANN- Zoiets kan jij niet schrijven.
- LUDWIG- Neen! Maar wel: "Ludwig van Beethoven, hersenbezitter"! En zoiets kan jij niet schrijven! Jij bent onlangs nog bij muziekuitgever Simrock in Bonn geweest?
- JOHANN- Dat klopt.
- LUDWIG- Die man maakt mij schriftelijk zijn beklag, dat jij hem een veel te hoge procent voor jezelf vraagt. Ik wist niet eens, dat jij iets voor jezelf vroeg!
- JOHANN- Zoiets is toch gebruikelijk.
- LUDWIG- Bij bedriegers! Waarom betaal "ik" je dan? Is dat landgoed van jou toch niet met mijn geld betaald?
- JOHANN- Broer, dat ik je zaken help behartigen, heeft enkel te maken met mijn goede hart. Als ik het voor mijzelf deed, was ik er allang mee opgehouden.
- LUDWIG- Als jij meer wil verdienen, moet jij mij dit eerlijk zeggen. Dan moet jij niet proberen, achter mijn rug mijn klanten te pluimen! Als ik nog één klacht over jou binnenkrijg, zet ik je voorgoed aan de deur!
- JOHANN- Alweer?
- LUDWIG- Deze keer meen ik het! Moet jij een van de volgende dagen nog langs uitgeverij Breitkopf in Leipzig?
- JOHANN- Als jij dit vraagt, kan ik daar passeren.
- LUDWIG- Dan geef ik je een brief mee voor hem.
- (Ludwig gaat naar een kastje. Hij wil een la openen, maar dit lukt niet. Hij zoekt de sleutel, maar vindt die niet.)
- LUDWIG- (Opgewonden) Nanni?
- (Nanni verschijnt.)

- NANNI- Heeft mijnheer geroepen?
- LUDWIG- Waar is de sleutel van deze la?
- NANNI- Dat zou ik niet kunnen zeggen, mijnheer.
- LUDWIG- Jij weet toch nog, waar jij hem hebt gelegd?
- NANNI- Ik heb die sleutel niet gehad. Vorige week dacht mijnheer, dat er geld was verdwenen. Hij dacht, dat ik in die la was geweest. Daarom heeft mijnheer die sleutel er zelf afgehaald. Hij zou hem wegsteken, waar ik hem nooit zou vinden. Blijkbaar vindt mijnheer hem nu zelf ook niet meer.
- LUDWIG- Jij hebt hem toch niet naar de slotenmaker gebracht, om sleutels te laten bijmaken?
- NANNI- Zo iets gemeens zou nooit bij mij opkomen. Met zo'n gedachten spelen alleen maar heel achterdochtige mensen.
- LUDWIG- Waar is die sleutel dan?
- NANNI- Ik denk, dat mijnheer verder komt met nadenken dan met zoeken.
- LUDWIG- Maak dat jij uit mijn ogen bent!
- JOHANN- Jij hebt ook geen gemakkelijke baas.
- NANNI- (Onschuldig) Jawel, achter zijn rug kan ik hem zeggen wat ik wil. Hij reageert dan nooit.
- (Nanni verdwijnt.)
- JOHANN- Misschien kan jij vlug een nieuwe brief schrijven?
- LUDWIG- Heb jij geen vijf minuten geduld?
- JOHANN- Ik moet nog langs uitgeverij Artaria. Die sluit over een uur.
- LUDWIG- Ga dan daar eerst langs, en kom nadien hier die brief halen. Intussen vind ik die sleutel wel.
- JOHANN- Ik haast mij.
- (Hij wil de daad bij het woord voegen.)
- LUDWIG- Hela? Geef daar geen visitekaartje af. Die mensen hoeven niet te weten, wat voor een onnozelaars ik in mijn familie heb.
- (Meteen is Johann vertrokken.)
- LUDWIG- Het leven kon zo mooi zijn, als de anderen er niet waren. Waarom laten zij mij niet alleen met mijn mu-

ziek? (plots) Mijn muziek, die ik zelf niet meer hoor!

(Thérèse Malfatti verschijnt. Meteen gaat Ludwig op haar toe.)

LUDWIG- Mijn lieve Thérèse, jij komt als geroepen! Ik ben zo blij je te zien.

(Ludwig kust haar. Thérèse is nogal terughoudend. Ludwig ondervindt dit meteen. Hij merkt nu ook, dat zij haar muziekcursus in de hand heeft.)

LUDWIG- (Op de cursus duidend) Hadden wij afgesproken...?

THERESE- Toch niet.

(Thérèse vindt blijkbaar niet meteen de juiste woorden.)

LUDWIG- Waarom heb jij dan je muziekcursus bij?

THERESE- Ik kom hem terugbrengen.

LUDWIG- Waarom?

THERESE- Mijn ouders willen, dat ik stop met pianolessen.

LUDWIG- Zij zelf waren het meest enthousiast!

THERESE- Zij gaan een tijdje met vakantie... en ik moet mee.

LUDWIG- Waar naartoe?

THERESE- Naar het landgoed van baron von Drosdick. Jij kent hem niet.

LUDWIG- Dan zal ik je een tijdje moeten missen. Hoe lang blijven jullie?

THERESE- Mijn ouders een week.

LUDWIG- Daarvoor hoef jij toch die cursus niet terug te brengen.

THERESE- Zelf blijf ik langer... Mijn ouders willen, dat ik daar uitgebreid ga kennismaken met de baron. Hij kwam thuis nogal geregeld. Hij heeft mij ten huwelijk gevraagd.

LUDWIG- (Erg ongerust) Wat heb jij geantwoord?

THERESE- Mijn ouders hebben in mijn plaats geantwoord. Onze vakantie geldt een beetje als onze verloving.

LUDWIG- "Wij" hebben ons toch zo goed als verloofd! Heb jij hun dat niet verteld?

THERESE- Dat hoefde ik niet meer, daar waren zij zelf al achter gekomen. Daarom juist zijn zij vlug op zoek gegaan naar een andere partij voor mij.

LUDWIG- (Kan het niet geloven) Ga jij hiermee akkoord?

THERESE- Ik kan niet anders, ik ben nog minderjarig.

LUDWIG- En je belofte aan mij?

THERESE- Jij bent de veertig al gepasseerd, Ludwig.

LUDWIG- Dat weet jij nu pas?

THERESE- Ik wil thuis geen ruzie zoeken.

LUDWIG- Maar wel met mij? Hoe lang ken jij die baron al?

THERESE- Al enkele maanden.

LUDWIG- En intussen deed jij hier met mij, of er niets aan de hand was? Jij hebt mij al die tijd belogen en bedrogen!

THERESE- Zo mag jij dat niet zien.

LUDWIG- Hoe dan wel?... Ga jij je officieel verloven met die baron?

THERESE- Ik kan niet anders.

(Thérèse gaat op hem toe.)

THERESE- Kom, wees niet zo bedroefd.

(Thérèse wil hem kussen, maar Ludwig weert haar af.)

LUDWIG- Bewaar die maar voor hem!

(Ludwig neemt wat meer afstand.)

LUDWIG- Waarom loop ik hier nog rond?

PIANOSONATE nummer 8 (Opus 13) - Adagio cantabile.

VIJFDE TAFEREEL

ZESDE SYMFONIE (Opus 68) - Allegro ma non troppo

(Ludwig hoort niets meer. Hij kijkt zeer aandachtig naar de gebaren, de ogen en de lippen van de anderen. Dezen maken af en toe gebruik van papier en timmermanspotlood, of lei en krijgt om Ludwig een woord te tonen. Ook ligt er een conversatieschrift. Als Ludwig iets niet heeft begrepen, vraagt hij de bezoeker het hierin te noteren.)

(Ludwig ligt op bed, hij is ziek. Hij komt moeizaam recht, en zoekt naar zijn glas wijn. Naast het bed staat ALTER EGO, voorlopig merkt niemand hem/haar. ALTER EGO is geheel in het wit.)

LUDWIG- Nanni?

(Nanni verschijnt.)

LUDWIG- Waar ben jij met mijn glas wijn gebleven?

NANNI- Dat glas is opgeruimd, mijnheer.

LUDWIG- Ik heb dorst!

NANNI- Mijnheer heeft ook gehoord, wat dokter Staudenheim heeft gezegd: "Geen wijn, geen koffie en geen groenten meer!"

LUDWIG- Wat schiet er dan nog over?

NANNI- Ik ben mijnheer een maaltijd aan het klaarmaken op basis van afgeroomde melk.

LUDWIG- (Verontwaardigd) Afgeroomde melk?

NANNI- Met twee droge beschuitjes.

LUDWIG- Ah neen!

NANNI- Bevel van de dokter!

LUDWIG- Hij heeft goed praten! Zelf zit hij straks aan een rijk gevulde tafel!

NANNI- Hij is niet ziek, maar jij lijdt aan geelzucht.

LUDWIG- Wat weet die witkiel daarvan?

NANNI- Om dit te zien, moet je geen dokter zijn. Zelfs ik merk het aan je huid.

LUDWIG- Maak mij een lekker stukje kabeljauw in een heerlijk vissausje klaar. Met een zacht glaasje riesling!

NANNI- Afgeroomde melk met droge beschuit!

LUDWIG- Niet dokter Staudenheim, maar ik betaal je!

NANNI- Om mij te kunnen betalen, moet jij in leven blijven, mijnheer.

LUDWIG- Dus moet ik eten!

NANNI- Ja! Afgeroomde melk!

(Nanni begeeft zich terug naar de keuken.)

LUDWIG- Als ik doodga van de honger, is het jouw schuld!

(ALTER EGO treedt nu meer op de voorgrond.)

ALTER EGO- Wees blij, dat Nanni zo om jou is bekommerd.

LUDWIG- Wie ben jij?

ALTER EGO- De enige stem die jij nog kan horen.

LUDWIG- Ik hoor je inderdaad heel duidelijk! Wie ben jij?

ALTER EGO- De stem van je geweten. Het wordt de hoogste tijd, dat jij naar mij gaat luisteren.

LUDWIG- Laat mij met rust. Zij doen mij al genoeg onrecht aan.

ALTER EGO- Wie?

LUDWIG- Iedereen.

ALTER EGO- Verklaar je nader.

LUDWIG- Iedereen laat mij in de steek!

ALTER EGO- Zomaar ineens?

LUDWIG- In zeer korte tijd.

ALTER EGO- Misschien hebben zij hiervoor een reden?

LUDWIG- Die hebben zij niet! Zij beoordelen mij verkeerd! Zij vinden mij een eigenzinnige dwarsligger.

ALTER EGO- En dit ben jij niet?

LUDWIG- Neen! Ik geef toe, dat ik mij misschien wat eigenaardig gedraag door mij van de wereld af te zonderen. Maar hiervoor heb ik mijn reden.

ALTER EGO- Je doofheid?

LUDWIG- Inderdaad. Vroeger leefde ik alles behalve teruggetrokken. Van kindsbeen af was ik al erg sociaal. Omdat mijn ouders niet in staat waren mijn twee broers op te voeden, heb ik - als oudste - hun taken op mij genomen. Een vader en een moeder was ik voor hen.

ALTER EGO- Wel wat lang.

LUDWIG- Dat geen van beiden ooit volwassen is geworden, is niet mijn schuld.

ALTER EGO- Volwassen volgens jou.

LUDWIG- Allebei hebben zij zich door de eerste de beste vrouw in de luren laten leggen. En dit ondanks mijn herhaalde waarschuwingen.

ALTER EGO- Misschien hadden zij het bij het rechte eind.

LUDWIG- Ik merk het! Gans Wenen spreekt nu schande over mijn twee schoonzussen! Zij - en mijn oren - zijn er de schuld van, dat ik nu zo in afzondering leef.

ALTER EGO- Jijzelf hebt je beste vrienden hier buitengezet.

LUDWIG- Omdat het nodig was! Zij begrepen mij niet! Mijn gebrekkig gehoor maakte mij erg prikkelbaar en depressief! Hiermee hielden zij geen rekening!

ALTER EGO- Intussen mis jij hen?

LUDWIG- Erg!

ALTER EGO- Maak het dan meteen weer goed.

LUDWIG- Zij moeten dit doen! Zij hebben mij zover gekregen!

ALTER EGO- Intussen heb jij een alles behalve vrolijk leven.

LUDWIG- Soms denk ik er ernstig aan, zelfmoord te plegen.

ALTER EGO- Zo dom ben jij toch niet?

LUDWIG- De tijd is er nog niet rijp voor. Ik heb nog te veel grootse, muzikale plannen. En niet alleen muzikale.

ALTER EGO- Jij maakt mij nieuwsgierig.

LUDWIG- Ook wil ik alle behoeftigen helpen, ik wil iets voor hen doen via mijn muziek. Ik wil geregeld liefdadigheidsconcerten geven.

ALTER EGO- Jij voelt je een beetje een wereldverbeteraar?

LUDWIG- De Franse Revolutie heeft geprobeerd de mensen dicht-
ter bij elkaar te brengen. Vrijheid, gelijkheid,
broederlijkheid! Kan het nog mooier? Met mijn muziek
streef ik dezelfde idealen na.

ALTER EGO- (Ietwat ironisch) Ook de gelijkheid?

LUDWIG- Natuurlijk!

ALTER EGO- Is het daarom, dat jij zo graag van adel bent? Ver-
heven boven wat jij zelf het "klootjesvolk" noemt?

LUDWIG- Ik werk mijzelf alleen maar op, om hen nadien nog
beter te kunnen helpen.

ALTER EGO- (Plagerig) Lijk Napoleon?

LUDWIG- Zijn idealen waren juist. Maar de roem is hem helaas
naar het hoofd gestegen.

ALTER EGO- Misschien overkomt dit ook jou.

LUDWIG- Nooit!

ALTER EGO- Laten wij hopen.

LUDWIG- Er is nog een tweede reden, waarom ik nog geen af-
scheid kan nemen van dit leven. Mijn familie heeft
mij nodig.

ALTER EGO- (Betwijfelt dit) Is dit zo?

LUDWIG- De feiten bewijzen het!

ALTER EGO- Verzoen je weer met de anderen. Dit kan gemakkelijk,
zonder gezichtsverlies.

LUDWIG- Hoe?

ALTER EGO- Jij kan misschien beginnen, met je een vrouw te zoe-
ken. Zij moet proberen, jou in toom te houden.

LUDWIG- Al zo vaak heb ik vurig van een vrouw gehouden, twee
heb ik er zelfs ten huwelijk gevraagd. Allemaal be-
weerden zij, dat zij van mij hielden. Geen enkele is
mij trouw gebleven. Ik was nochtans iedere keer vast
van plan, ze gelukkig te maken.

ALTER EGO- Meestal zoek jij je vrouwen bij de adel.

LUDWIG- Omdat ik mijzelf - ter wille van mijn nobele inge-
steldheid en mijn grootse daden - ook tot deze
stand reken.

ALTER EGO- Meestal zijn die meisjes niet eens meerderjarig, en
lang niet half zo oud als jij.

- LUDWIG- Bij de Weense adel is dit zowat de gewoonte.
- ALTER EGO- Misschien willen deze jonge meisjes eerder dwepen met het muzikale genie "van Beethoven", dat te trouwen met de mens "Ludwig"?
- LUDWIG- Allemaal hielden zij van mij! Dit heb ik telkens duidelijk gevoeld!
- ALTER EGO- Probeer het eens met een ander type vrouw.
- LUDWIG- Ik waag het zelfs niet meer, onder de mensen te komen. Ik leef hier als een uitgestotene, bang om door de anderen te worden uitgelachen.
- ALTER EGO- Jij hebt die anderen nodig!
- LUDWIG- Ik weet het. En toch kan ik niet meer tegen gezelschap. Al die anderen horen, ik niet! Kon ik nog maar eens één dag beleven zonder ziek te zijn, zonder handicap, een dag van pure vreugde. Dan kon ik de anderen eens laten zien, hoe de echte Ludwig van Beethoven er uitziet.
- ALTER EGO- Zet zelf de eerste stap naar de verzoening. Misschien kan je beginnen met je schoonzus Johanna.
- LUDWIG- Zij heeft mij anders genoeg het hart uitgehaald de laatste tijd!
- ALTER EGO- Zij heeft jou laten weten, dat zij op dit ogenblik ernstig ziek is. Waarom doet zij zoiets, denk jij?
- LUDWIG- Omdat zijzelf niet meer in staat is, de dokter en de apotheker te betalen!
- ALTER EGO- Enkel daarom? Als jij haar eens hielp?
- LUDWIG- Zij zou nogal lachen!
- ALTER EGO- Misschien raakte dat gedoe om het voogdijschap over Karl dan eindelijk opgelost.
- LUDWIG- Ik kan bij haar toch niet afkomen met geld!
- ALTER EGO- Stuur een tussenpersoon, iemand die voorlopig geen namen noemt.
- LUDWIG- Zelf zit ik de laatste tijd ook erg krap bij kas. Al die processen hebben mij gepluimd tot op mijn hemd. En door die voortdurende oorlogen en devaluaties van het geld is de adel op zijn beurs gaan zitten. Wij, kunstenaars, worden helemaal niet meer naar waarde geschat.
- ALTER EGO- Geef een aantal concerten voor de gegoede burgerij. Zij proberen de macht in handen te krijgen.

LUDWIG- Ik nog concerten geven? Een dove pianist?

ALTER EGO- Jij weet de noten nog altijd staan. Jij weet, wat er uit de piano komt.

LUDWIG- Maar ik hoor het niet meer! Ik weet niet meer, of ik te zacht of te luid speel! De anderen lachen mij uit!

ALTER EGO- Hiervoor hebben zij te veel respect voor jou.

LUDWIG- Of zij hebben medelijden met mij! Dit vind ik nog veel erger!

ALTER EGO- Binnenkort vertrekt Karl naar de universiteit. Ook hij gaat op jou rekenen.

LUDWIG- Waar ga ik al dat geld halen? Misschien kan ik hem hier in huis nemen! Op die manier voorkom ik ook, dat hij terechtkomt in de handen van slechte vrouwen.

ALTER EGO- Ga jij je nu ook al met zijn liefdesleven bemoeien? Ben jij van plan, ook hem het leven moeilijk te maken?

LUDWIG- Ik doe het voor "zijn" goed! En anders moet ik iemand proberen te vinden, die Karl daar aan de universiteit wat in het oog wil houden!

ALTER EGO- Een spion?

LUDWIG- Een vertrouweling.

ALTER EGO- Denk jij, dat er iemand zo onnozel is?

LUDWIG- Ik moet er dringend voor zorgen, dat ik aan geld geraak! Maar hoe?

(Ludwig komt tot bij zijn piano. Hij denkt even na, en gaat achter zijn piano zitten. Hij ziet zichzelf al concerten geven.)

PIANOSONATE nummer 5 (Opus 10 nr 1) - Adagio molto

(Tijdens het spel van Ludwig is Johann achter de rug van zijn broer binnengekomen. Nu Ludwig ophoudt, klapt Johann enthousiast in de handen.)

JOHANN- Bravo!

(Uiteraard reageert Ludwig niet.)

JOHANN- Och ja, hij hoort dit niet.

(Meteen legt Johann zijn hand op de schouder van Ludwig. Nu schrikt deze laatste even.)

- JOHANN- Proficiat, broer.
- LUDWIG- Jij?
- JOHANN- Ik spring maar even binnen.
(Ludwig trekt een kamerjas over zijn nachtkledij aan.)
- JOHANN- Jij hebt het wellicht al vernomen? De datum voor de wijding van aartshertog Rudolf tot aartsbisschop van Olmütz ligt vast.
(Ludwig brengt de hand achter het oor.)
- JOHANN- De datum voor de wijding van aartshertog Rudolf tot aartsbisschop van Olmütz ligt vast!
- LUDWIG- Hiervan wist ik niets!
(Johann schrijft vlug iets neer, en toont het aan Ludwig.)
- JOHANN- 9 maart.
- LUDWIG- (Schrikt) 9 maart al? Tegen die datum raakt mijn Missa Solemnis nooit klaar!
- JOHANN- Het moet! Wij hebben het Rudolf beloofd!
- LUDWIG- Ik kan niet heksen!
- JOHANN- Hoever sta jij?
- LUDWIG- Alleen maar het kyrie en het gloria zijn klaar. Momenteel werk ik aan het eerste deel van het credo.
- JOHANN- Ik ben geen kerkpilaar, van een mis ken ik niet zoveel. Wat volgt er daar nog op?
- LUDWIG- Het sanctus en het agnus dei.
- JOHANN- (Enthousiast) Dan ben jij bijna halfweg!
- LUDWIG- Het eerste jaar raak ik nooit klaar!
- JOHANN- En als jij wat vlugger doorwerkt?
- LUDWIG- Dat gaat zomaar niet! Inspiratie laat zich niet dwingen, zeker niet bij mij!
- JOHANN- Een mis voor de aanstelling van een aartsbisschop! Dat brengt iets op! Zoiets ga jij toch niet laten schieten?
- LUDWIG- Ik zal wel moeten!

- JOHANN- Zie dat de aartsbisschop dan naar de concurrentie gaat!
- (Ludwig brengt de hand achter het oor.)
- JOHANN- Zie dat de aartsbisschop dan naar de concurrentie gaat!
- LUDWIG- (Opgewonden) Dan gaat hij! Ik ben ver van klaar!
- JOHANN- (Plots) Wij hebben hier toch nog een andere mis liggen!
- LUDWIG- Wij? "Ik" heb hier liggen! Mijn Mis in C. Die heb ik destijds opgedragen aan prins Kinsky, meer dan tien jaar geleden. Die kan ik niet meer gebruiken voor een aartsbisschop.
- JOHANN- Wie hoort er, dat dit dezelfde is?
- LUDWIG- Zij is al tientallen keren uitgevoerd!
- JOHANN- Jij kan toch het sanctus en... wat was dat andere weer...?
- LUDWIG- Het agnus dei.
- JOHANN- Jij kan die twee en de eerste drie delen van je nieuwe mis wat aan mekaar flansen.
- LUDWIG- Ben jij niet beschaamd?
- JOHANN- Ik ben er zeker van, dat niemand dit hoort.
- LUDWIG- Alleen jij niet! "Ik" heb nog wat eergevoel!
- (Johann schrijft iets op, en toont het Ludwig.)
- JOHANN- Jij geeft de aartsbisschop de kans, een Mozart te kiezen!
- LUDWIG- Iets wat niet helemaal af is of waar ik niet honderd procent tevreden over ben, gaat hier niet meer de deur uit! Jij hebt mij al dikwijls genoeg in verlegenheid gebracht!
- JOHANN- Jij bent geen commercant, broer.
- LUDWIG- Gelukkig maar! Apropos, heb jij het nieuws vernomen over onze schoonzus?
- JOHANN- Johanna?
- LUDWIG- Wij hebben er maar één! Zij is heel ernstig ziek.
- JOHANN- (Onverschillig) Niets van gehoord.
- LUDWIG- Ik stel voor, dat wij haar helpen.

- JOHANN- Hoe?
- LUDWIG- Financieel natuurlijk! Naar het schijnt, bezit zij-zelf geen rooie duit meer.
- JOHANN- Zij had op tijd haar voorzorgen moeten nemen. Kent zij het verhaal dan niet van de krekkel en de mier?
- LUDWIG- Als ik haar dokterskosten betaal, en jij als apotheker levert gratis haar medicijnen...
- JOHANN- Gratis staat niet in mijn woordenboek.
- LUDWIG- Jij gaat je eigen familie toch niet laten verkommeren?
- JOHANN- Sorry! Maar ik weet mijn geld beter te besteden.
- LUDWIG- (Kwaad) Dan help ik haar alleen! Kan jij mij voorlopig wat lenen?
- JOHANN- Natuurlijk! De rente bedraagt momenteel acht procent.
- LUDWIG- (Verontwaardigd) Rente?
- JOHANN- Ah ja! Zelfs voor je eigen familie mag je niet voor sinterklaas spelen.
- LUDWIG- Ik ben je werkgever!
- JOHANN- Maakt dit enig verschil uit?
- LUDWIG- (Opgewonden) Eruit!
- JOHANN- Wat krijg jij zo ineens?
- LUDWIG- (Kwaad) Eruit!!
- JOHANN- Wat doen wij nu met die Missa Solemnis?
- LUDWIG- (Kwaad) Eruit!!!
- (Ludwig smijt de eerste de beste partituur naar Johann. Wat geschrokken maakt deze zich uit de voeten.)
- LUDWIG- (Bezorgd om de partituur) Verdomme!
- ALTER EGO- Dit was niet slim van je.
- LUDWIG- (Opgewonden) Was dit mijn broer?
- ALTER EGO- Was dit een reactie van de echte Ludwig van Beethoven?
- LUDWIG- Ik heb er geen spijt van!

ALTER EGO- Hiermee is je schoonzus allerminst geholpen.

LUDWIG- (Plots) Ik heb het! Ik heb het!

(Vlug controleert Ludwig, of Nanni niet in de buurt is. Dan haast hij zich tot bij het bed. Nogal geheimzinnig haalt hij een bundeltje bankbiljetten van onder de matras. Hij bezielt ze aandachtig.)

LUDWIG- Dit geld heeft Johanna zelf mij destijds gegeven... voor de internaatskosten van Karl. Ik wou het niet aannemen, en zij wou het niet meer terug. Ik ga haar dit laten bezorgen! Maar door wie? Die halfgare broer van mij komt hiervoor niet in aanmerking. Hij is bekwaam, hiervan eerst zijn procent te nemen... Nanni? Neen, ook die vertrouw ik voor geen haar.

ALTER EGO- Breng zelf het geld naar Johanna. Een ideale gelegenheid, om je weer met haar te verzoenen.

LUDWIG- "Zij" moet het goedmaken, ik niet!

ALTER EGO- Wil jij wel, dat er weer vrede komt tussen jullie beiden?

LUDWIG- Had ik nog maar vrienden, waarop ik kon vertrouwen! ... Gaat Johanna dit geld niet meteen door deuren en vensters wegslijten? Als ik haar nu eens eerst de helft laat bezorgen, en binnenkort...

ALTER EGO- Ludwig! Wat meer vertrouwen!

LUDWIG- Ja , ja, 't is goed! Jij hebt nu je zeg gehad! Ik weet wel weer, wat mij te doen staat!

(Thérèse Malfatti verschijnt. Vlug verbergt Ludwig het geld.)

THERESE- Mag ik binnenkomen?

LUDWIG- Altijd staat mijn huis open voor iedereen.

THERESE- Is Nanni er niet?

LUDWIG- Kom jij voor haar?

THERESE- Voor jou.

LUDWIG- Waar zij uithangt, weet ik nooit. Maar zij kan ons nu niet horen.

THERESE- Hoe is het met jou?

LUDWIG- Zoals altijd, ver van schitterend.

THERESE- Ik kom maar wat babbelen. Dat mag toch?

LUDWIG- Eigenlijk heb ik nog veel werk, maar...

- THERESE- Ik trek het niet te lang. Nu ik toch in Wenen ben, wou ik je nog eens terugzien.
- LUDWIG- Hoe valt het mee, getrouwd te zijn?
- (Thérèse heeft niet meteen een antwoord.)
- LUDWIG- (Grapje) Ik hoor niet veel.
- THERESE- Ik had er meer van verwacht.
- LUDWIG- Baron von Drosdick is geen echte meevaller?
- THERESE- Onze huwelijksreis naar Parijs al was een echte ramp! Ik heb daar meer kerkhoven gezien dan wat anders. Overal moest ik aanhoren, wie daar ligt begraven en wat hij of zij in het leven was geweest. (Erg ironisch) Heel interessant!
- LUDWIG- Jullie zullen nog wel wat anders hebben bezocht.
- THERESE- O ja, ruïnes van verwoeste kastelen! Hijzelf was nog de ergste ruïne! Met de dag werkt zijn koel, onverschillig en ouderwets gedrag mij meer en meer op de zenuwen.
- LUDWIG- Jij zit ermee voor de rest van je leven.
- THERESE- Jij denkt toch niet, dat ik bij hem blijf?
- LUDWIG- Jij zal wel moeten! Jullie zijn getrouwd!
- THERESE- En dan? Ik ben enkel met hem getrouwd, omdat ik moest van mijn ouders.
- LUDWIG- Dat zeg jij nu.
- THERESE- Dat heb ik altijd gezegd! Mijn hart was bij iemand anders.
- (Zwijgend kijkt Ludwig voor zich uit.)
- THERESE- Kunnen wij opnieuw vrienden worden?
- LUDWIG- Vrienden?
- THERESE- Ik heb dringend behoefte aan wat warmte. Ik heb je nodig.
- LUDWIG- Ik wil niet, dat de mensen over ons praten.
- THERESE- De mensen! Zij hoeven toch niet te zien, wat er tussen ons gebeurt.
- LUDWIG- Wat ben jij van plan?
- THERESE- Jou komen opzoeken, telkens ik jou nodig heb.

LUDWIG- Schaam jij je niet? Na wat jij mij hebt aangedaan?

THERESE- Jij houdt nog altijd van mij!

LUDWIG- Ik wil, dat jij mij met rust laat! De plaats van een getrouwde vrouw is naast haar man!

THERESE- Ook jij kan best wat warmte en tederheid gebruiken. Wij kunnen mekaar helpen.

LUDWIG- Ik heb liever, dat jij nu gaat.

THERESE- Bang te moeten toegeven, dat ik gelijk heb? Help mij alsjeblieft!

LUDWIG- Ga nu.

THERESE- En toch hou ik van jou!

PIANOCONCERT nummer 5 (Opus 73) - Rondo: allegro

ZESDE TAFEREEL

(Gejaagd komt Ludwig thuis. Hij is in uitgaanskleding. Hij blijkt helemaal ontdaan. Met de handen voor het gezicht laat hij zich op de sofa vallen. Blijkbaar heeft Nanni vanuit de keuken iets gehoord. Zij komt een kijkje nemen.)

NANNI- Is dat concert nu al gedaan?

(Zij schudt hem lichtjes.)

NANNI- Is er iets aan de hand?

(Ludwig slaat naar haar.)

NANNI- Goedgezind is hij in geen geval. En beleefd tegenover mij is hij nog nooit geweest. Ik laat hem best wat met rust.

(Nanni maakt aanstalten om weer naar de keuken te gaan, als een nogal gehaaste Fanny Giannatasio del Rio erg onwennig naar binnen komt.)

FANNY- Hoe is het met de meester?

NANNI- Ik weet het niet. Er is nog geen woord uitgekomen. Weet jij misschien, wat er aan de hand is?

FANNY- Zo-even was ik aanwezig op de opvoering van "Fidelio".

NANNI- Spreek gerust wat luider. Als hij je gezicht niet ziet, hoort hij toch niets.

FANNY- De meester zelf dirigeerde.

NANNI- Daarom had ik hem verplicht, zijn beste pak aan te trekken.

FANNY- Het orkest volgde consequent de maat, maar het koor bleef achter. Om een kakofonie te vermijden, zweeg het koor. Maar toen stopte ook het orkest. De meester ging zo op in zijn muziek, dat hij dit niet eens merkte. Een van de koorleden maakte de meester attent, op wat er aan de hand was. Verbaasd draaide de meester zich om naar het publiek. Op de eerste rij zaten twee onbenullen te lachen. Beschaamd legde de meester meteen zijn dirigeerstok neer. Hij greep zijn hoed van de kapstok, en verliet vliegensvlug de zaal. Ik ben hem meteen achterna gelopen.

NANNI- Ik heb hem al zo dikwijls gezegd, dat hij moet ophouden met dat spelen en dirigeren. Dat is toch geen werk voor een dove. Soms moest jij eens horen, wat een lawaai hij maakt op die piano. Hij probeert nog iets of wat te horen, maar zelfs dit lukt niet meer.

- FANNY Muziek is alles voor de meester. Hij kan er onmogelijk zonder.
- NANNI- Dat is mogelijk. Maar ik moet dat lawaai gedurig aanhoren!
- FANNY- (Op Ludwig duidend) Mag ik even...?
- NANNI- Doe gerust. Maar pas op, als hij niet goed is gezind!
(Voorzichtig tikt Fanny Ludwig op de schouder.)
- FANNY- Meester,... ?

(Omdat hij hierop niet reageert, legt zij haar hand op zijn schouder. Ludwig kijkt even op. Als hij merkt wie zij is, slaat hij met een kussen naar haar.)
- NANNI- (Dokter Wawruch verschijnt.)
- WAWRUCH- (Op de twee dames duidend) Aha! Diem eximere dicendo! (Vrije vertaling: De tijd aan het verkletsen!)
- NANNI- (Tot Fanny) Dokter Wawruch, onze nieuwe huisdokter.
- WAWRUCH- Hoe maakt het onze patiënt?
- NANNI- Hij is niet in zijn allerbeste humeur.

(Dokter Wawruch schudt Ludwig even met de schouder. Zonder op te kijken slaat Ludwig naar hem.)
- WAWRUCH- Rustig aan, vriend! Horatius zei altijd: "Mens aequa in arduis." (Kalm van geest in alle omstandigheden)
- NANNI- (Roept naar Ludwig) 't Is de dokter!

(Kordaat draait Wawruch de tegenstribbelende Ludwig naar zich toe. Als deze merkt dat het de dokter is, wordt hij wat gewilliger.)
- LUDWIG- Ah neen! Toch weer niet die medicale ezel!
- WAWRUCH- Gaat het een beetje?
- FANNY- De meester heeft net een pijnlijke ervaring achter de rug.
- WAWRUCH- Vincit qui se vincit! (Hij overwint, die zichzelf overwint!)
- FANNY- Ik trek mij wel terug.
- WAWRUCH- Lang duurt het niet. Horatius zei altijd: "Tempori parce!" (Wees zuinig met je tijd.)
- NANNI- Kom maar even mee naar de keuken, juffrouw.

(Nanni en Fanny verdwijnen in de keuken.)

WAWRUCH- (Zoekt in zijn paperassen) Ik heb hier het resultaat van mijn laatste onderzoek. Laten wij beginnen met je gehoor. Hier staat het zo goed als vast, dat jij een ernstige geluidssensatie hebt, zonder dat er een externe geluidsbron aanwezig is. Deze sensatie wordt ervaren zowel als een hoogtonig gefluit en gesiss, als een laagtonig gebrom. In jouw geval heeft het te maken met het geheel van ervaringen in verband met je oto-, rino- en laryngologisch systeem. Klopt dit een beetje met wat jij ervaart?

(Omdat hij er uiteraard niets van begrijpt, reageert Ludwig apatisch. Zijn gedachten zijn duidelijk nog bij zijn mislukte concert.)

WAWRUCH- (Wat onverschillig) Jij weet het niet? Jouw geval is permanent en nog moeilijk behandelbaar. Om in te kunnen slapen, moet je de stilte verbreken. Best met te luisteren naar nogal luide muziek. Maar ja, jij kan niet tegelijk spelen, luisteren en dan ook nog in slaap vallen. Maar misschien kan jij iemand anders al eens iets laten spelen.

(Wawruch rommelt weer wat in zijn paperassen.)

WAWRUCH- En dan je lever... Jij hebt een ernstige levercirrose. Het parenchym is verschrompeld en het interstitiele weefsel is in omvang toegenomen, althans volgens de uiterlijke tekenen. In jouw geval staat het zo goed als vast, dat overvloedig alcoholgebruik hiervan de oorzaak is. Dus, beste vriend, geen vetten zeker geen alcohol! Horatius zei altijd: "Bibe, si bibis." (Drink als jij er zin in hebt.) Maar in jouw geval klopt dit niet. Jouw huishoudster heeft nog wel mijn dieet zeker? En ook de sleutel van je wijnkelder? Ik hoop, dat ik je wat meer inzicht heb bijgebracht in je eigen situatie. Horatius zei altijd: "Dictum sapienti sat est." (Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig.) Veel sterkte!

(De dokter presenteert Ludwig de rekening.)

WAWRUCH- En de rekening!

(Ludwig reageert niet.)

WAWRUCH- Versta jij mij niet? De rekening!

(Omdat Ludwig nog altijd niet reageert, gaat Wawruch op zoek naar Nanni.)

WAWRUCH- De rekening!

NANNI- Hiermee kan ik mijnheer nu moeilijk lastigvallen. Kan die misschien wat wachten?

WAWRUCH- Neen, mevrouwtje! Horatius zei altijd: "Non diem ex die!" (Nooit uitstellen tot morgen!)

(Met tegenzin betaalt Nanni zelf de dokter.)

NANNI- (Bezorgd) Zie ik dit geld nog ooit terug?

WAWRUCH- In jouw plaats zou ik niet te lang wachten, om het hem terug te vragen.

NANNI- Jij bedoelt?

WAWRUCH- Anders zou het wel eens te laat kunnen zijn. Nog een goedendag.

(Meteen vertrekt dokter Wawruch. Even staat Nanni na te denken over de laatste woorden van de dokter. Dan kijkt zij bezorgd naar Ludwig. Deze staart nog altijd wezenloos voor zich uit. Johann verschijnt.)

JOHANN- (Enthousiast) Ik heb goed nieuws, broer!

LUDWIG- (Erg wrevelig) Nu niet!

JOHANN- Dit duldt geen uitstel!

LUDWIG- (Wrevelig) Laat mij met rust!

(Johann haalt een beschreven papier te voorschijn, dat hij geregeld aan Ludwig toont.)

JOHANN- Ik heb de intekeningen binnen voor de Missa Solemnis! Hou je vast! Moritz Schlesinger biedt 950 florijnen, Peters 900, Artaria 950, en Diabelli 1.000! Bovendien hebben koningen, keurvorsten en prinsen samen 32 handgeschreven exemplaren besteld aan 50 florijnen het stuk! Dit maakt samen nog eens 1.600 florijnen!

LUDWIG- Er is maar één autograaf!

JOHANN- Dan kopieer jij het 32 keer!

LUDWIG- Wanneer zou ik dit doen?

JOHANN- Die heren moeten in ieder geval hun handgeschreven exemplaar ontvangen. Desnoods vraag jij je keukenmeid, te helpen bij het overschrijven.

LUDWIG- Die uitgeverijen kan jij vergeten! Een tijdje geleden heb ik de Missa Solemnis al verkocht aan Simrock in Bonn voor 900 florijnen. Die man heeft al betaald!

JOHANN- (Verontwaardigd) Hiervan heb jij mij niets verteld!

LUDWIG- (Erg wrevelig) Ik zat in geldnood! En het is "mijn" mis!

JOHANN- Is die mis al geleverd?

- LUDWIG- Nog niet, maar wel al betaald!
- JOHANN- Dan kan jij nog altijd terug!
- LUDWIG- Een gegeven woord is een gegeven woord!
- JOHANN- Ga jij dan 3.800 florijnen laten vallen? Zo dom ben jij toch niet?
- LUDWIG- (Lastig) Wij kunnen die mis maar aan één uitgeverij verkopen!
- JOHANN- Tenzij wij slim zijn!
- (Hij toont weer het papier.)
- JOHANN- Simrock woont in Boon, Moritz Schlesinger in Berlijn, Peters in Leipzig, Artaria en Diabelli in Wenen. Alleen die laatste twee kunnen voor een probleem zorgen. Maar voor die andere drie iets van mekaar weten, hebben zij ons al lang betaald! Wij vragen boter bij de vis!
- LUDWIG- De mensen gaan mij bestempelen als een bedrieger!
- JOHANN- De mensen! Laat deze zaak maar aan mij over! Dan ga ik ook nog even langs Schott in Mainz. Misschien doet die toch nog een bod!
- LUDWIG- Binneakort heb ik al deze uitgeverijen tegen!
- JOHANN- Jou durft niemand afdanken! Jij moet je talent te gelde maken, broer! Jij gaat met mij akkoord?
- LUDWIG- Trek je plan, maar laat mij met rust!
- JOHANN- Dat ga ik meteen doen! Zorg ervoor, dat niemand die Missa Solemnis in handen krijgt, voor iedereen heeft betaald.
- LUDWIG- (Verbitterd en futloos) Van mij moet jij geen initiatieven verwachten.
- JOHANN- Fijn! Jij hoort zo vlug mogelijk iets van mij! Saluut!
- (Gehaast vertrekt Johann.)
- LUDWIG- (Zuchtend) Eindelijk!... (Gelaten) Mijn Missa Solemnis.
- (Hij komt bij de tafel, en overschouwt die wat doel-
loos. Hij neemt een partituur op, en bezielt ze vluch-
tig.)
- LUDWIG- (Weinig enthousiast) Eigenlijk mag ik hier toch trots op zijn.

(Plots is Ludwig een en al aandacht.)

LUDWIG- Gloria,... credo,... sanctus,... agnus dei. (Ongerust) Waar is het kyrie.

(Hij zoekt tussen zijn papieren op tafel. Snel doorbladert hij nogmaals de partituur.)

LUDWIG- Hoe kan dit? Nanni?

(Nanni verschijnt.)

LUDWIG- Heb jij weer in mijn papieren gezeten?

NANNI- Mijnheer weet, dat ik hier nergens aankom. In deze kamer wordt er zelfs nooit stof geveegd.

LUDWIG- (Opgewonden) Waar is dan het kyrie van mijn Missa Solemnis gebleven?

NANNI- Ik weet niet. Wat is dat?

LUDWIG- Zo'n papieren!

NANNI- Hier ligt niets anders.

LUDWIG- "Kyrie" stond er in grote letters op!

NANNI- Ik kan niet lezen, mijnheer.

LUDWIG- (Erg opgewonden) Waar is dat kyrie?

NANNI- Mijnheer zal wat beter moeten zoeken.

LUDWIG- Heb jij voor iets papier gebruikt?

NANNI- Neen, mijnheer! En zeker geen papier uit deze kamer. Ik heb mijnheer zijn laarzen gepoetst. Maar dat was met papier van de wc... Het was wel stevig papier.

LUDWIG- Laat mij dat papier een zien!

NANNI- Ik weet niet, of ik het nog heb. Een ogenblik.

(Heel even verdwijnt Nanni. Intussen zoekt Ludwig op de tafel en op de piano. Nanni is al terug.)

NANNI- Ik heb het al!

LUDWIG- Het kyrie van mijn Missa Solemnis! Vol modder! (Erg opgewonden) Hoe kwam dit op de wc terecht?

NANNI- Ik bestudeer daar geen muziek, mijnheer. Dat zijn anderen.

LUDWIG- (Erg opgewonden) Jij weet toch, dat jij alles wat met muziek heeft te maken met rust moet laten!

- NANNI- Is mijnheer nu geholpen?
- LUDWIG- (Lastig) Die eerste bladzijden moet ik weer helemaal opnieuw schrijven! Maak dat jij uit mijn ogen beat!
- NANNI- Met plezier, mijnheer.
- (Meteen is Nanni vertrokken. Ludwig probeert het kyrie proper te vegen.)
- LUDWIG- (Kwaad) Verdomme!
- (Von Breuning verschijnt. Hoewel hij lange tijd met Ludwig in ruzie heeft gelegen, doet hij of er niets aan de hand is. Ludwig is wel erg verrast door zijn komst.)
- BREUNING- Proficiat, Ludwig! Ik was ook aanwezig in de Redoutezaal. Je "Fidelio" was prachtig!
- (Ludwig brengt de hand achter het oor.)
- BREUNING- (Luider en beter gearticuleerd) Je "Fidelio" was prachtig!
- (Meteen neemt Ludwig beschaamd wat afstand van von Breuning. Hij wordt weer geconfronteerd met zijn pijnlijke ervaringen van daarstraks.)
- BREUNING- Echt prachtig!
- LUDWIG- Ik heb mij in het openbaar belachelijk gemaakt.
- BREUNING- Jij bedoelt dat kleine incidentje? Niemand heeft zich hieraan gestoord.
- LUDWIG- Zij hebben mij uitgelachen.
- BREUNING- Wat zou het! Achteraf heb ik menige reactie opgevangen. Alle aanwezigen hadden niets dan lof. Dat een koor al eens een foutje maakt, is de normaalste zaak.
- LUDWIG- "Ik" heb gefaald!
- BREUNING- Samen met je muzikanten heb jij andermaal aangetoond, wat Wenen en de rest van de wereld aan Ludwig van Beethoven heeft. Een van de allergrootste muzikale genieën van alle tijden.
- LUDWIG- Op de eerste rij moesten twee hoge officieren in uniform hun buik vasthouden van het lachen.
- BREUNING- Dat getuigt dan allerminst voor die officieren. Ieder mens heeft zijn tekorten. Jij ook. Heel Wenen heeft alle begrip hiervoor.
- LUDWIG- Ik schaam mij diep.

BREUNING- Zonder reden. Na afloop vernam ik in de wandelgangen, wat er van jou de eerstvolgende maanden nog allemaal op het programma staat.

(Von Breuning noteert nu af en toe vlug iets in het conversatieschrift. Hij toont dit telkens aan Ludwig.)

BREUNING- Wegens het overgroot succes wordt je "Fidelio" in de Redoutezaal nog tweemaal hernomen. In het Kärntnertor Theater werkt men aan een groots Ludwig van Beethoven concert. Londen werkt aan de negende symfonie. Schuppanzigh brengt hier in Wenen privéconcerten van je nieuwe strijkkwartet. En last but not least plant men in Sint-Petersburg op verzoek van de tsaar de uitvoering van je nieuwe mis.

LUDWIG- Zij hebben ze nog niet eens kunnen inkijken.

BREUNING- En toch geloven zij er al in. Is dit niet fantastisch?

LUDWIG- Allemaal een schrale troost.

(Von Breuning noteert weer iets in het conversatieschrift. Hij toont het aan Ludwig.)

BREUNING- Apropos, Ludwig, kan jij ervoor zorgen, dat je negende symfonie hier in Wenen nog wordt gecreëerd vóór Londen?

LUDWIG- Wil jij, dat ik mij nogmaals voor schut zet?

BREUNING- Ik wil, dat jouw Wenen Ludwig van Beethoven alle eer bewijst. Ooit waren wij twee de beste vrienden. Een hele tijd hebben wij mekaar met opzet niet meer gezien of gesproken. Dit spijt mij zeer. Ik ben nu onder andere hier, om dit goed te maken.

LUDWIG- Ik ben jou nooit vergeten.

BREUNING- Maar net als ik was jij te koppig, om de eerste stap te zetten. Steken wij nu samen over?

(Zij omhelzen mekaar.)

BREUNING- Vriend Ludwig!

(Dokter Malfatti verschijnt.)

MALFATTI- Van harte gelukgewenst met je "Fidelio", Ludwig!

BREUNING- Dokter Malfatti was er ook!

MALFATTI- Zelden heb ik zoveel Weense vooraanstaanden bij elkaar gezien. Naar het schijnt, heb jij al enkele keren naar mij gevraagd?

LUDWIG- Dat klopt.

(Malfatti noteert iets, om het nadien aan Ludwig te tonen.)

MALFATTI- Excuseer, maar ik was in Italië. Hoe is het nu met je gezondheid? Als ik goed ben ingelicht, ben jij momenteel in behandeling bij dokter Wawruch?

LUDWIG- De medicale ezel!

MALFATTI- Mijn collega Wawruch staat nochtans hoog aangeschreven. Hij doet graag geleerd, maar hij kent zijn vak.

LUDWIG- Ik wil, dat jij mij opnieuw behandelt. Ik wil genezen!

MALFATTI- Een collega ga ik niet onder zijn vleugels schieten. Maar als hij het zelf goedvindt, wil ik collega Wawruch hier wel assisteren.

(Ludwig doet teken, dat hij dit laatste niet heeft begrepen. Hij vraagt het te noteren. Malfatti gebruikt wat schrijfgerei.)

MALFATTI- Ik wil assisteren!

LUDWIG- (Opgewonden) Het enige wat mij nog iets of wat opbeurt, is een goed glas wijn. En juist dit verbiedt hij mij!

MALFATTI- Hierover zal ik het wel eens met dokter Wawruch hebben.

LUDWIG- Jij vindt, dat dit voor mij geen kwaad kan?

(Dokter Malfatti noteert iets voor Ludwig.)

MALFATTI- Af en toe eens een goede ijspunch doet iedereen deugd.

LUDWIG- (Roept) Nanni?

(Meteen is Nanni er.)

LUDWIG- Dokter Malfatti schrijft mij een grote ijspunch voor!

NANNI- Klopt dit wel, dokter?

MALFATTI- Af en toe een beetje kan geen kwaad.

LUDWIG- (Tot Nanni) Haast je!

MALFATTI- (Terzijde tot von Breuning) In zijn situatie maakt dit nog weinig verschil uit.

(Nanni is nog maar net verdwenen, of Fanny verschijnt met een bord met eten.)

FANNY- Mevrouw Nanni en ik hebben samen wat voor jou klaar-gemaakt.

LUDWIG- (Opgewonden) Nu toch niet! Wie heeft jou zoiets gevraagd?

FANNY- Mevrouw Nanni zegt, dat jij van de dokter stipt op tijd je maaltijd moet nemen.

LUDWIG- Ik heb vrienden op bezoek! Weg daarmee!

(Meteen slaat hij (ongewild?) Fanny het bord uit de handen. Het valt op de vloer aan diggelen. Wenend raapt Fanny de scherven en het eten bijeen.)

BREUNING- Mijn vrouw Constanze heeft juffrouw Giannatasio del Rio gevraagd, hier wat te helpen in de keuken. Naar het schijnt, is zij een prima kokkin.

LUDWIG- (Lastig) Ik heb hier geen tweede personeelslid nodig!

BREUNING- Zij komt hier gratis, op ons verzoek. Wij willen, dat zij er spoedig weer helemaal bovenop komt.

MALFATTI- Waarschijnlijk is er in de keuken nog wel wat overschot, juffrouw. Hou dat nog even warm, dadelijk zijn wij vertrokken.

(Erg onthutst vertrekt Fanny met de scherven naar de keuken.)

(Von Breuning noteert iets voor Ludwig.)

BREUNING- Juffrouw Giannatasio del Rio is een vurige bewonderaarster van jou. Al jaren houdt zij een dagboek bij over jou en je muziek.

MALFATTI- (Glimlachend) Jij beseft toch, waarom een meisje zoiets doet?

BREUNING- In stilte is zij verliefd op jou.

LUDWIG- Het arme schaap!

(Johanna verschijnt.)

LUDWIG- (Erg opgewonden) Jij nu niet! Ik heb bezoek!

JOHANNA- En ik heb geen tijd! Is mijn zoon hier?

LUDWIG- Karl is op de universiteit.

JOHANNA- Wat zou het! Ik heb net het bericht ontvangen, dat hij daar zijn studies heeft stopgezet! Al weken is hij er niet meer geweest!

(Ludwig brengt de hand weer achter het oor. Meteen

noteert von Breuning vlug iets. Hij laat het Ludwig lezen.)

LUDWIG- (Geschrokken) Hiervan weet ik niets!

JOHANNA- Jij zou hem toch in het oog houden!

LUDWIG- Jij wou, dat hij op kot ging! Dat hij wat meer vrijheid kreeg van mij!

JOHANNA- Voor iemand van 19 jaar was het hier bij jou geen leven meer!

LUDWIG- Is het nu beter?

JOHANNA- Hier bij jou heeft hij nooit de kans gekregen, zelf keuzen te maken! Dit is de reden, waarom hij nu bij de verkeerde vrienden terecht is gekomen! Jij bent de schuld van alles!

LUDWIG- De universiteit moet zich hiermee bemoeien!

JOHANNA- Ga jij weer anderen achter hem aan sturen?

LUDWIG- Zelf mocht ik het niet meer van jou! Toen ik hem wou vergezellen naar het studentenbal in de Redoutezaal, kreeg ik nogal wat van je te horen!

JOHANNA- Wie vergezelt er nu een jong koppeltje op een studentenbal? Alleen een onnozelaar zoals jij!

LUDWIG- Dat meisje paste niet bij hem!

JOHANNA- Bij iemand van jouw familie past er nooit iemand! Bemoeial!

LUDWIG- Hadden mijn broers destijds maar naar mij geluisterd!

JOHANNA- Zij hadden veel meer verstand dan jij! Had voor jezelf een vrouw gezocht! Maar ja, wie wil er zo iemand? Je moet wel helemaal op je kop zijn gevallen!

LUDWIG- Een beetje meer manieren! Ik heb hier vrienden op bezoek!

JOHANNA- Zijn zij toch nog eens gekomen?

LUDWIG- Zij tonen meer respect voor mij dan jij!

JOHANNA- Jij schijnt blijkbaar niet te beseffen, "waarom" zij nog eens vlug langskomen? Zo allemaal ineens!

(Ludwig schrikt nu.)

JOHANNA- Heel Wenen weet, wat er met jou aan de hand is!

NEGENDE SYMFONIE (Opus 125)-Adagio molto e cantabile

ZEVENDE TAFEREEL

(Dokter Wawruch onderzoekt Ludwig. Dokter Malfatti assisteert hem op de achtergrond.)

WAWRUCH- Het is niet alleen je lever, ook je nieren functioneren erg gebrekkig. Hierdoor komt je urineproductie in de problemen, met als gevolg een oedeem.

LUDWIG- (Tot dokter Malfatti) Wat mankeer ik eigenlijk, dokter?

MALFATTI- (Op de buik duidend) Jij lijdt aan waterzucht.

WAWRUCH- Jij hebt een overvloed aan intercellulaire vloeistof. Op de normale manier krijgen wij die niet meer uit je lichaam.

LUDWIG- (Tot dokter Malfatti) Wat moet er nu gebeuren?

WAWRUCH- Horatius zei altijd: "Fata ferenda!" (Wat het lot bepaalt, moet gebeuren!) Dat vocht moet operationeel worden verwijderd.

(Dokter Malfatti noteert dit in het conversatieschrift, en toont dit aan Ludwig.)

LUDWIG- (Erg ongerust) Toch niet door hem? (Vlug tot dokter Malfatti) Kan jij dit doen, dokter?

MALFATTI- Hiervoor bestaan er specialisten.

WAWRUCH- Ik vraag dokter Wagner.

LUDWIG- (Tot Malfatti) Is dit echt nodig?

WAWRUCH- "Optimum est pati, quod emendare non possis." (Best leer je verdragen, wat je niet kan veranderen.)

(Dokter Malfatti neemt dokter Wawruch even terzijde. Ludwig, die uiteraard niets kan horen, kijkt gespannen toe.)

MALFATTI- Moet dat nu echt, die punctie?

WAWRUCH- Jij weet toch ook, dat dit nog de enige oplossing is.

MALFATTI- Eer wij veertien dagen verder zijn, is er een nieuwe punctie nodig.

WAWRUCH- Maar ondertussen leeft hij nog.

MALFATTI- Ja! Maar hoe? Hij gaat ook nog last krijgen van een vergrote milt, en van inwendige bloedingen. Ook hier- tegen moeten wij iets ondernemen. Hij gaat van de ene operatie naar de andere.

WAWRUCH- Hij is "mijn" patiënt!

MALFATTI- Hij is "mijn" vriend!

LUDWIG- (Tot Malfatti) Wat moet ik nu doen, dokter?

MALFATTI- Drink een goed glas wijn, Ludwig.

LUDWIG- (Wil zekerheid, dat hij het juist heeft begrepen)
Wijn?

(Dokter Malfatti knikt bevestigend.)

WAWRUCH- In afwachting van de komst van dokter Wagner.

LUDWIG- (Roept) Nanni?

(Nanni verschijnt meteen.)

LUDWIG- Dokter Malfatti schrijft mij een groot glas wijn voor!

(Dokter Malfatti knikt glimlachend naar Nanni. Zij kijkt ook even naar dokter Wawruch, maar deze reageert niet. Nanni vertrekt naar de keuken.)

LUDWIG- (Tot Malfatti) Wat wordt er op straat zoal over mij verteld, dokter?

MALFATTI- Bij iedereen sta jij zeer hoog in aanzien, Ludwig. De mensen vinden het jammer, jou voorlopig op de concerten te moeten missen.

LUDWIG- Ik had nog eens zo graag mijn eigen muziek gehoord, maar dit kan helaas nooit meer.

(Nanni brengt een glas wijn. Meteen zet Ludwig het aan de lippen.)

LUDWIG- Jullie kunnen niet geloven, wat een deugd dit doet!

(Dokter Wawruch presenteert Nanni de rekening.)

WAWRUCH- Mijn honorarium.

NANNI- (Wat geschrokken) Dit is toch voor jullie twee samen?

MALFATTI- Ik assisteer gratis.

(Met duidelijke tegenzin betaalt Nanni de rekening.)

WAWRUCH- Horatius zei altijd: "Id facere laus est, quod decet." (Doen wat je moet doen, verdient alle lof.)

NANNI- En mijn grootmoeder zei altijd: "Wie ziek is, doktert zich dood."

WAWRUCH- Ga jij mee, collega?

MALFATTI- Ik volg wel. Ik wil nog even met mevrouw praten.

WAWRUCH- Tot morgen dan.

(Wawruch vertrekt.)

MALFATTI- (Tot Nanni) Waar kunnen wij even rustig onder ons beiden...?

NANNI- Kom maar mee naar de keuken, dokter.

MALFATTI- Ik ben zo terug, Ludwig. Ik ga even met mevrouw mee voor een kopje koffie.

(Nanni en dokter Malfatti verdwijnen in de keuken. Erg bezorgd drukt Ludwig op zijn pijnlijke buik. Dan drinkt hij van zijn glas wijn. Duidelijk doet het hem deugd. Fanny komt met een bord eten uit de keuken. Voorzichtig nadert zij het bed van Ludwig.)

FANNY- Ik heb wat eten voor jou klaargemaakt. Jouw lievelingskost. Snoekbaars in botersaus.

LUDWIG- Het ruikt fantastisch.

FANNY- Kan jij het aannemen?

LUDWIG- Ik ga nog wat wachten, mijn maag en mijn ingewanden staan in brand.

FANNY- Ik dacht: "Misschien lukt het toch."

LUDWIG- (Zijn glas tonend) Met deze remedie van dokter Malfatti komt het hier vanbinnen ongetwijfeld weer in orde.

FANNY- Zal ik het bord hier ergens neerzetten, voor het geval jij toch zin krijgt?

LUDWIG- Doe gerust... Hoe was jouw naam ook alweer?

FANNY- (Gelukkig) Fanny.

LUDWIG- Ik ga hem nooit meer vergeten. Jij lijkt mij een fantastische kokkin. Jammer dat ik jou niet eerder heb leren kennen.

FANNY- Nanni kent er ook wel wat van.

LUDWIG- (Alsof hij haar een geheimpje verklapt) Zij is te lomp, om te helpen donderen. Op alle gebied. Ben jij getrouwd?

- FANNY- Neen.
- LUDWIG- Ook nog geen kennis?
- FANNY- Neen... Ooit heeft iemand mij gevraagd...
- LUDWIG- Maar hij stond je niet aan?
- FANNY- Hij hield zelfs niet van jouw muziek.
- LUDWIG- Dan heb jij groot gelijk, dat jij hem hebt laten staan.
- FANNY- Altijd heb ik geprobeerd, geen enkel van jouw concerten te missen.
- LUDWIG- Zodra ik mij wat beter voel, ga ik speciaal voor jou een lied componeren.
- (Fanny glimlacht gelukkig.)
- LUDWIG- Ik meen het!
- FANNY- (Op het eten duidend) Ga jij echt niet proberen?
- LUDWIG- Dadelijk misschien.
- (Stephan von Breuning verschijnt. Meteen wil Fanny zich uit de voeten maken.)
- BREUNING- Doe gerust verder, ik heb alle tijd.
- FANNY- Zal ik je bord wat warm houden?
- LUDWIG- Laat maar staan. Misschien ga ik er dadelijk wel eens langs.
- BREUNING- Hoe valt juffrouw Giannatasio del Rio mee?
- LUDWIG- Waarom heb jij mij haar niet veel eerder gestuurd?
- FANNY- Ik laat jullie alleen.
- (Meteen verdwijnt Fanny in de keuken.)
- BREUNING- Hoe gaat het met jou?
- LUDWIG- Eerlijk gezegd, niet goed, Stephan. Als ik die medicale ezel daarstraks goed heb begrepen, moet ik binnenkort onder het mes.
- BREUNING- Ik heb slecht nieuws, Ludwig. Mijn vrouw en mijn kinderen kan ik het onmogelijk vertellen, maar ik moet dringend mijn hart eens kunnen luchten. Jou ga ik het verklappen. Op voorwaarde, dat jij het voorlopig aan niemand voortvertelt... Ik ben ten dode opgeschreven.

LUDWIG- (Schrikt) Ik?

BREUNING- Neen, neen. Ik!

(Vlug noteert hij iets, om het Ludwig te tonen.)

BREUNING- Gisteravond heb ik mijn schoonbroer, dokter Wegeler, geraadpleegd. Hij vreest, dat ik zelfs de zomer niet meer haal.

LUDWIG- Dan vertrek jij nog voor mij?

BREUNING- Dat zou best kunnen.

LUDWIG- En een operatie?

BREUNING- (Schudt het hoofd) Nutteloos.

LUDWIG- Met wie kan ik dan nog babbelen?

BREUNING- Nog aan niemand iets verklappen!

LUDWIG- Op mij kan je vertrouwen.

BREUNING- Mijn leven lang heb ik dit ondervonden.

LUDWIG- Soms vraag ik mij af, of wij destijds niet beter in Bonn waren gebleven.

BREUNING- Als Hofraad aan het Ministerie van Oorlog in Wenen kon dit moeilijk.

LUDWIG- Weet jij nog, dat wij als kind samen aan de oevers van de Rijn zaten te vissen?

BREUNING- Met voor ons al die boten, en achter ons het Zeven Gebergte en de Eifel. Bij erg droge zomers probeerden wij zwemmend en badend van steen tot steen de overkant te bereiken.

LUDWIG- Hoe zou ons leven daar zijn verlopen?

BREUNING- Wellicht even snel als hier.

LUDWIG- Ik heb nog zoveel te doen, Stephan. Ik ben volop bezig aan de schetsen voor een tiende symfonie. Goethe heeft mij al zo vaak gevraagd, de muziek te componeren voor zijn "Faust". Ik heb al tientallen aanvragen voor een derde mis. Voor mijn eigen begrafenis wil ik een requiem.

BREUNING- (Ietwat ironisch) Misschien kan jij die eerst gebruiken voor de mijne.

LUDWIG- Wij moesten samen kunnen vertrekken, deze keer van ster tot ster naar de overkant.

(Vlug noteert hij een woord, om het Ludwig te tonen.)

BREUNING- Ik laat een gezin achter, Ludwig.

LUDWIG- Ik heb er altijd zo graag een gewild.

(Johanna verschijnt, zij is erg opgewonden.)

JOHANNA- Heb jij nu, wat jij hebben moet?

(Zij weent van woede.)

BREUNING- Wat is er aan de hand?

JOHANNA- Mijn zoon Karl heeft zich een kogel door het hoofd gejaagd!

LUDWIG- (Wil zeker zijn, dat hij het juist heeft begrepen. Tot von Breuning.) Karl?

(Von Breuning knikt bevestigend.)

BREUNING- Wanneer?

JOHANNA- Daarstraks op de ruïnen van de burcht "Rauhenstein".

BREUNING- (Bang) Is hij dood?

JOHANNA- In het universitaire hospitaal vecht hij voor zijn leven! Ter wille van de operatie hebben zij mij daar weggestuurd!

LUDWIG- (Lijkbleek, tot von Breuning) Dood?

(Von Breuning schudt "neen".)

LUDWIG- Mijn Karl! Hoe kon hij zoiets doen? Ik moet er onmiddellijk naartoe!

BREUNING- Dat kan nu onmogelijk, Ludwig!

JOHANNA- Jij bent daar nu evenmin welkom als ik!

LUDWIG- Ik moet hem zien! Hij heeft mij nodig!

JOHANNA- Als hij er doorkomt, zet hij hier nooit nog een voet in huis!

LUDWIG- Ik heb hem altijd behandeld als mijn zoon, de zoon die ikzelf helaas nooit heb gehad. Ik ben verantwoordelijk voor hem!

JOHANNA- Jij bent verantwoordelijk, voor wat hij nu heeft aangevangen! Jij hebt zijn leven kapotgemaakt, al vanaf de dood van zijn vader! Jij hebt je met hem bemoeid dag na dag, van de morgen tot de avond! Wat jij wou, moest gebeuren! Jouw wil was wet! Van kleins af heb jij die jongen opgezadeld met schuldgevoelens! Op geen enkel ogenblik kon hij eens zichzelf zijn! Een

grotere bemoeial en een ergere deugniet dan jij, ben ik mijn leven lang niet tegengekomen!

BREUNING- Waarom ben jij niet bij je zoon gebleven? Ik neem aan dat jij nu niet in de operatiezaal aanwezig mag zijn, maar er bestaan wachtzalen.

JOHANNA- (Op Ludwig wijzend) Ik wil dat "hij" eindelijk eens gaat beseffen, wat hij mijn zoon en mij al die jaren heeft aangedaan!

BREUNING- Keer terug naar het hospitaal! Dadelijk hebben ze je daar nodig!

JOHANNA- Dat hij het niet riskeert, ook maar één voet in de kamer van mijn zoon te zetten! Ik schiet hem overhoop! De grote deugniet!

(Johanna vertrekt resoluut. Dokter Malfatti komt uit de keuken.)

BREUNING- Heb jij alles gehoord?

MALFATTI- Hiervoor moest ik geen moeite doen.

LUDWIG- Mijn Karl! Zichzelf zoiets durven aandoen! Ik schaam mij diep.

MALFATTI- Wat er is gebeurd, is toch niet jouw schuld. "Hij" schoot.

LUDWIG- Al mijn leven heb ik voor hem mijn best gedaan. En nu doet hij mij zoiets aan! Is mijn hele leven dan voor niets geweest? Ineens voel ik zo'n pijn aan mijn hart, dokter.

MALFATTI- Rustig maar.

(Johann verschijnt. Hij lijkt nogal in een goede stemming.)

JOHANN- Hoog bezoek hier! Niet te veel op je bed gaan liggen, broer! Er is werk aan de winkel! Ik heb hier een en ander genoteerd.

(Johann toont Ludwig een papier.)

JOHANN- Het kwartet Joseph Böhm geeft 3 uitvoeringen van opus 127. Sir Georg Smart in Londen brengt de negende symfonie! Moritz Schlesinger speelt vijfmaal opus 132 in besloten kring! Het kwartet Schuppanzigh brengt opus 130, 131, 132 en 133! En dit is nog maar een begin!

LUDWIG- Het interesseert mij niet meer.

JOHANN- Het zal je wel interesseren! Wacht maar!

(Weer toont Johann Ludwig het papier.)

JOHANN- Lincke geeft een benefietconcert met opus 132!

LUDWIG- Doe hem ophouden!

BREUNING- Je broer moet rusten!

JOHANN- Voelt hij zich alweer niet goed?

(Dokter Malfatti neemt Johann even ter zijde.)

MALFATTI- Zijn laatste dagen zijn geteld.

JOHANN- Serieus? En heeft hij zijn testament al geschreven?

MALFATTI- Dat interesseert mij niet, en hem waarschijnlijk nog minder.

JOHANN- Maar mij wel!

(Meteen wil Johann naar Ludwig.)

JOHANN- Broer,...

(Dokter Malfatti houdt Ludwig tegen.)

MALFATTI- Blijf daar weg! Je broer zelf beseft niet, hoe erg hij eraan toe is.

JOHANN- Ik wil weten, of er een testament is! Als wij het niet vinden, kunnen wij het hem nu nog vragen!

(Johann begint te zoeken.)

JOHANN- Waar is de sleutel van deze la?

(Johann wil naar het bed van Ludwig. Dokter Malfatti grijpt hem bij de arm.)

MALFATTI- Ga jij je manieren houden?

JOHANN- Ik moet die sleutel hebben!

(Resoluut zwiert dokter Malfatti Johann aan de deur.)

MALFATTI- Eruit! En zorg ervoor, dat ik je hier de eerstvolgende dagen niet meer zie!

LUDWIG- Mijn karl! Hoe kon hij mij zoiets aandoen? Ik moet ernaartoe!

BREUNING- Op dit ogenblik kan het niet, Ludwig. Zodra Karl wat aan de beterhand is, gaan wij hem samen een bezoek brengen.

LUDWIG- Heel mijn leven was één grote mislukking!

BREUNING- Jij vergist je, Ludwig. Heel jouw leven was één triomf, één scheppen van schoonheid. Als de mensen mij binnen afzienbare tijd nog herinneren, is het, omdat ik de vriend was van Ludwig van Beethoven. Ter wille van je uitzonderlijk mooie muziek, gaat de mensheid jou nooit vergeten. Jouw muziek brengt volkeren dicht-ter bij elkaar. Ooit zie ik ze nog samen achter één vaandel opstappen, terwijl zij samen hetzelfde lied zingen. Een lied van jou.

LUDWIG- Denk jij?

BREUNING- Ik ben er zeker van!

(Met een serene glimlach op het gelaat sluit Ludwig de ogen.)

NEGENDE SYMFONIE - "Alle Menschen werden Brüder."
